

T.C.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

**KORUNMA VE BAKIM ALTINDA BULUNAN
REFAKATSİZ SIĞINMACI ÇOCUKLARIN SUNULAN
HİZMETLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ,
BEKLENTİLERİ VE SORUNLARI**

UZMANLIK TEZİ

Hazırlayan

Celal SULU

Danışman

Doç. Dr. Ercüment ERBAY

Ankara, 2018

ÖNSÖZ

Göç, tarihin her döneminde birey ve toplumların tanıklık ettiği bir olgudur. Bu zorlu yolculukta yer alan refakatsiz çocuklar da hayatlarının hemen her döneminde izlerini taşıyacakları birçok olaya maruz kalabilmektedir. Refakatsiz çocuklara yönelik uygulanan hizmetler de bu noktada önem arz etmektedir. Bu tez çalışmasıyla ülkemizde korunma ve bakım altında bulunan ve Çocuk Destek Merkezlerinde kalan refakatsiz çocukların yaşadıkları sorunlar ve sunulan hizmetlere yönelik değerlendirmeleri ile ileriye yönelik beklentileri belirlenmiştir.

Tez çalışmasının fikir ve değerlendirme aşamalarında yönlendirici katkılarından ve yardımlarından dolayı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Selahattin GÜVEN' e, tez danışmanım Doç Dr. Ercüment ERBAY' a, Aile ve Sosyal Politikalar Uzman Yardımcısı Mehmet Nuri UYANIK' a, çalışmaya emeği geçen tüm yönetici ve mesai arkadaşlarıma, destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan eşim Tuba SULU, kızlarım Nurefşan ve Merve Betül ile aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	
ONAY SAYFASI	
ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
ÖZ.....	ix
ABSTRACT.....	x

GİRİŞ

1. ÇOCUK KAVRAMI.....	3
1.1. Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi	5
1.2. Çocuk Bakım Hizmetleri	6
1.2.1. Çocuk Bakım Kuruluşları ve Birimleri	8
1.2.1.1. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezleri ve Çocuk Evleri	8
1.2.1.2. Çocuk Evleri Sitesi	8
1.2.1.3. Çocuk Destek Merkezleri	9
1.2.1.4. Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimi	9
1.3. Aile Odaklı Hizmet Modelleri	10
1.3.1. Koruyucu Aile Hizmet Modeli	10
1.3.1.1. Akraba veya Yakın Çevre Modeli	11
1.3.1.2. Geçici Koruyucu Aile Modeli	11
1.3.1.3. Süreli Koruyucu Aile Modeli	11
1.3.1.4. Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Modeli	11
1.3.2. Evlat Edinme Hizmetleri	12
1.3.3. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri	12
1.3.3.1. Süreli Ekonomik Destek	13
1.3.3.2. Geçici Ekonomik Destek	13
1.4. Çocuk Hakları Bağlamında Sunulan Hizmetler	13
1.5. Çocukların Toplum İçinde İzlenmesi ve Hayata Hazırlanmasına İlişkin Yürütülen İşlemler	16
1.5.1. Bakım Sonrası Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yürütülen İşlemler	16
1.5.2. İşe Yerleştirme İşlemleri	17
1.6. Koruyucu ve Önleyici Hizmetler	18
2. GÖÇ OLGUSU	20
2.1. Göçün Nedenleri	21

3. TÜRKİYE VE GÖÇ	24
3.1. Göçmen Çocuk Profili	26
3.2. Göçmen Çocukların Hakları	28
4. TÜRKİYE'DE GÖÇMEN ÇOCUKLARI İLİŞKİN HUKUKİ DURUM	32
4.1. Uluslararası Mevzuat	32
4.1.1. Uluslararası Mülteci Hukukunun Temel Esasları	34
4.1.1.1. Sığınma Hakkı	34
4.1.1.2. Terim Sorunu	35
4.1.1.3. Geri Göndermeme İlkesi	35
4.2. Ulusal Mevzuat	36
4.3. Refakatsiz Sığınmacı Çocuklara Yönelik Uygulamalar	39
4.3.1. Suriyeli Çocuklara Yönelik Uygulamalar	41

YÖNTEM

5. ARAŞTIRMANIN AMACI	43
6. ARAŞTIRMANIN EVRENİ ve ÖRNEKLEMİ	43
7. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TOPLANMASI	43

BULGULAR

8. SIKLIK ve YÜZDELİKLER	44
8.1. Sosyo-Demografik Özelliklerin Sıklık ve Yüzelik Bilgileri	44
8.2. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	47
8.3. Yaşanılan Sorunlara İlişkin Değerlendirme	49
8.4. Beklentilere İlişkin Değerlendirme	50
9. SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE KURULUŞ HİZMETLERİ, YAŞANILAN SORUNLAR ve BEKLENTİLERİN İNCELENMESİ	51
9.1. Cinsiyet Bakımından İnceleme	51
9.1.1. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	51
9.1.2. Yaşanılan Sorunlara İlişkin Değerlendirme	54
9.1.3. Beklentilere İlişkin Değerlendirme	56
9.2. Yaş Bakımından İnceleme	57
9.2.1. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	57
9.2.2. Yaşanılan Sorunlara İlişkin Değerlendirme	61
9.2.3. Beklentilere İlişkin Değerlendirme	63
9.3. Eğitim Durumu Bakımından İnceleme	64
9.3.1. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	64
9.3.2. Yaşanılan Sorunlara İlişkin Değerlendirme	70
9.3.3. Beklentilere İlişkin Değerlendirme	74

9.4. Türkçe Bilgisi Bakımından İnceleme	76
9.4.1. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	76
9.4.2. Yaşanılan Sorunlara İlişkin Değerlendirme	80
9.4.3. Beklentilere İlişkin Değerlendirme	83
9.5. Kuruluşa Gelme Durumu Bakımından İnceleme	84
9.5.1. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	84
9.5.2. Yaşanılan Sorunlara İlişkin Değerlendirme	87
9.5.3. Beklentilere İlişkin Değerlendirme	92

SONUÇ TARTIŞMA

KAYNAKÇA	101
EKLER.....	105
EK-1.....	105
DOĞRULUK BEYANI	115

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklaması
AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
ÇHS	Çocuk Hakları Sözleşmesi
ÇODEM	Çocuk Destek Merkezleri
MK	Medeni Kanun
ÇOKİM	Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimleri
ÇES	Çocuk Evleri Siteleri
ÇEKOM	Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
BM	Birleşmiş Milletler
KPSS	Kamu Personel Seçme Sınavı
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi
SGDD	Sığınmacılar Ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
Şekil 1.1. Kurum Bakım Modelleri	7
Şekil 1.2. Aile Odaklı Hizmetler	10

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Uluslararası Hukuk Belgesi	30
Tablo 3.2. Uluslararası Hukuk Belgesi Devamı	30
Tablo 8.1. Sosyo-Demografik Özellikler	44
Tablo 8.2. Sosyo-Demografik Özellikler Devam.....	45
Tablo 8.3. Sosyo-Demografik Özellikler Devam.....	46
Tablo 8.4. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeler.....	47
Tablo 8.5. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeler Devam	48
Tablo 8.6. Yaşanılan Sorunlar	49
Tablo 8.7. Beklentiler	50
Tablo 9.1. Cinsiyete Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	51
Tablo 9.2. Cinsiyete Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam	52
Tablo 9.3. Cinsiyete Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme	53
Tablo 9.4. Cinsiyete Göre Geri Dönüş Talebi Durumu	53
Tablo 9.5. Cinsiyete Göre Yaşanılan Sorunlar	54
Tablo 9.6. Cinsiyete Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	55
Tablo 9.6. Cinsiyete Göre Beklentiler	56
Tablo 9.7. Yaşa Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	57
Tablo 9.8. Yaşa Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam	58
Tablo 9.9. Yaşa Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme	59
Tablo 9.10. Yaşa Göre Geri Dönüş Talebi Durumu	60
Tablo 9.11. Yaşa Göre Yaşanılan Sorunlar	61
Tablo 9.12. Yaşa Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	62
Tablo 9.13. Yaşa Göre Beklentiler	63
Tablo 9.14. Eğitim Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	64

Tablo 9.15. Eğitim Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	
Devam	66
Tablo 9.16. Eğitim Durumuna Göre Statü Belirlenmesi ve Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme	67
Tablo 9.17. Eğitim Durumuna Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme	68
Tablo 9.18. Eğitim Durumuna Göre Geri Dönüş Talebi Durumu	69
Tablo 9.19. Eğitim Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar	70
Tablo 9.20. Eğitim Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	72
Tablo 9.21. Eğitim Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	73
Tablo 9.22. Eğitim Durumuna Göre Beklentiler	74
Tablo 9.23. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	76
Tablo 9.24. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	
Devam	77
Tablo 9.25. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	
Devam	78
Tablo 9.26. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Geri Dönüş Talebi Durumu	79
Tablo 9.27. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Yaşanılan Sorunlar	80
Tablo 9.28. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	81
Tablo 9.29. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	82
Tablo 9.30. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Beklentiler	83
Tablo 9.31. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri	
Değerlendirmesi	84
Tablo 9.32. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi	
Devam	85
Tablo 9.33. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Geri Dönüş Talebi Durumu	86
Tablo 9.34. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar	87
Tablo 9.35. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	88
Tablo 9.36. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	89
Tablo 9.37. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam	90
Tablo 9.38. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Beklentiler	92

ÖZ

KORUNMA VE BAKIM ALTINDA BULUNAN REFAKATSİZ SİĞINMACI ÇOCUKLARIN SUNULAN HİZMETLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ, BEKLENTİLERİ VE SORUNLARI

Celal SULU

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzman Yardımcısı

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Uzmanlık Tezi

Şubat, 2018

İnsanlar ve toplumlar hemen her dönemde göç olayına tanıklık etmekte ve bu süreçte önemli zorluklarla karşı karşıya gelmektedir. Muhakkak bu zorlukları yaşayan en dezavantajlı gruplardan birisi çocuklardır. Çocuklar içerisindeki refakatsiz olan gruplar ise bu zorlukları çok daha üst düzeyde geçirmekte ve bazı mağduriyetler yaşamaktadır.

Son yıllarda sınır komşularımızda yaşanan savaş olayları ile birlikte Avrupa ülkelerine geçişte stratejik bir konuma sahip olan ülkemizin göçmenlere yönelik uygulamış olduğu politikalar ile ülkemize sığınan göçmenlerin sayısında artış yaşanmış, bu durum refakatsiz çocuklara yönelik sosyal hizmetlerin uygulamaya konulmasını zorunlu kılmıştır.

Bu çalışma ile korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz sığınmacı çocukların kalmakta oldukları Çocuk Destek Merkezlerinde yaşadıkları sorunlar, hizmetleri ilişkin değerlendirmeleri ve ileriye yönelik beklentileri ele alınmış, yaşanan sorunlara öneriler getirilerek refakatsiz sığınmacı çocukların sunulan hizmetlerden en yüksek düzeyde faydalanmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Refakatsiz Çocuk, Yüksek Yarar, Sığınma ve Problem, Çocuk Koruma Sistemi

ABSTRACT

EVALUATIONS, EXPECTATIONS AND THEIR PROBLEMS RELATED TO THE SERVICES REGARDING CHILDREN WITHOUT REFUGEES WITHOUT PROTECTION AND MAINTENANCE

Celal SULU

Family, Labor and Social Services Assistant Expert

Family, Labor and Social Services Expertise Thesis

February, 2018

People and societies testify the fact of migration in almost every era and face with important difficulties in this process. Certainly, the most disadvantageous group who have difficulties is children. Unaccompanied ones among immigrant children confront difficulties preeminently and they are unjustly treated.

In recent years, because of wars in countries that we have border and immigration policies of our country that has strategic position for transition to European countries, there is a rise in the number of immigrants, which made social services for immigrant children essential.

The aim of this study is dealing with problems of unaccompanied children who are under protection in Child Support Center, their evaluations about social services, their expectations for future and contributing to children's utilizing preeminently social services presenting for unaccompanied children by making recommendations for problems.

Key Words: Migration, Unaccompanied Children, Best Interest, Asylum, Problem, Child Protection System

GİRİŞ

Çocukluk insan hayatının önemli gelişimsel dönemlerinden biridir. Bu dönemin fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı geçirilebilmesi için aile yanında geçirilmesi önemlidir. Ancak belirli koşullarda çocuğun aile yanında kalması da çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu gibi durumlarda çocukların korunması işlemleri gönüllülük ve zorunluluk esasları çerçevesinde yerine getirilmektedir.

Gönüllü olarak yürütülen çalışmalar özel ve tüzel kişiler tarafından yerine getirilirken, zorunlu kamu hizmetleri ise “sosyal hizmet” olarak devletin denetim ve gözetiminde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sunulmaktadır.

Sunulan hizmetlerde çocukluk kavramı ile birlikte uluslararası ve ulusal mevzuatlarda korunma ihtiyacı içerisindeki çocuklar önemli bir yer tutmaktadır. Son dönemlerde yaşanan iç savaş olayları ve insanların ikamet etmekte oldukları ülkelerindeki ekonomik yetersizlikler nedeniyle yaşanan yoğun göç hareketleri sonucu karşı karşıya kalınan mültecilik kavramı içerisinde yer alan refakatsiz sığınmacı çocuklar da önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkemizde de son yıllarda farklı bir yaşam umudu ile ülkelerini terk etmek zorunda kalan ve korunması gereken grupta yer alan refakatsiz sığınmacı çocukların sayısında artış yaşandığı gözlemlenmekte ve bu grupta yer alan çocuklara yönelik hizmetlerin bir standart çerçevesinde sunulması önem arz etmektedir.

Tez çalışması ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı ihtisas kuruluşları olan Çocuk Destek Merkezinde korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz sığınmacı çocukların kendilerine sunulan hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri, yaşadıkları sorunlar ve gelecek yaşamlarına yönelik beklentilerinin tespit edilmesi, refakatsiz çocuklara yönelik sunulacak hizmetlere katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Bu çerçevede uluslararası ve ulusal mevzuatta yer alan çocuk ve korunma ihtiyacı içerisinde yer alan çocuk tanımları ile birlikte Türkiye'deki Çocuk Koruma Sistemi incelenmiştir. Göç olgusu ile birlikte yaşanan göç hareketlerinin nedenleri araştırılmış, Türkiye'de Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemlerde yaşanan göç hareketlilikleri ile birlikte göçmen çocukların profilleri ve sahip oldukları haklar belirlenmiştir. Bu kapsamda yer alan çocuklara yönelik uluslararası ve ulusal mevzuat ile birlikte refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik sunulan hizmetler araştırılmış ve Çocuk Destek Merkezlerinde (ÇODEM) kalmakta olan refakatsiz sığınmacı çocukların yaşadıkları sorunlar ile birlikte hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri ve gelecek yaşamlarına ilişkin beklentileri ele alınmıştır.

1. Çocuk Kavramı

Teknolojik ve bilimsel gelişmeler tüm toplumları derinden etkilemiş ve toplumlarda değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişiklikler insanların birbirleriyle ve sosyal kurumlarla olan ilişkilerini etkilemiş, insan ilişkilerini mekanikleştirip ikincil düzeye getirmiştir. Endüstrileşmenin beraberinde getirdiği kentleşme, nüfus artışı ve işsizlik gibi sorunlar korunmaya muhtaçlık olgusunun ortaya çıkmasında büyük rol oynamıştır (Öntaş, 1998, s.26).

Çocuk kavramı ile birlikte korunma ihtiyacı olan çocuklar konusunda Uluslararası ve ulusal mevzuatlarda tanımlamalar getirilmiş ve bu kavramlarda literatürde de farklı açılardan ele alınmıştır.

Şenocak (2006)'ya göre bir ülkenin geleceğini çocukların oluşturması nedeniyle onların yetiştirilmesi ve eğitimlerinin sağlanması konularında son derece özen gösterilmesi gerekmektedir. Zengin-yoksul, kimli-kimsesiz, suçlu-suçsuz vb. ayrımlara girilmeksizin çocuğun bütün olarak korunması gerekmektedir. Ancak, normal hayatlarında herhangi bir unsur eksik olduğu için özel bir ilgiye muhtaç olan küçüklerin oluşturduğu bir grup vardır ki, öğretilerde ve kanuni düzenlemelerde bunlara "korunmaya muhtaç çocuklar" denildiğini belirtmektedir (s.178-179).

Korunmaya muhtaç çocuk kavramı; bedensel, zihinsel, duygusal, ahlaksal, sosyal gelişmeleri ve şahsi güvenlikleri tehlikede olup ana-babası olmakla birlikte onlar tarafından fuhuşa, dilencilığe alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma alışkanlığına veya her türlü sosyal tehlikelere itilen çocuklar şeklinde tanımlanabilir. (ŞENOCAK, 2005, s.79)

1920'lerden itibaren çocukların korunmasına yönelik hazırlanan uluslararası belgelerden belki de en etkili ve en önemlisi, 1990'da Türkiye'nin de kabul ettiği Çocuk Hakları Sözleşmesidir. Sözleşme, taraf ülkelerin çocuklara yönelik politikalarında bir yeniden yapılanma gerektirecek kadar etkili olmuş ve bu yeniden yapılanmayı yönlendirmiştir. Sözleşme, çocukları hakları olan bir yurttaş olarak

anlamakta ve böylece toplum içerisinde edilgen birer varlık olarak kabul etmek yerine özneye dönüştürmektedir. Sözleşmenin çocuga bütüncül bakışının bir gereği olarak “ tüm çocuklar” korunma kapsamındadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların korunmasını, yaşama, gelişim, korunma ve katılım hakları çerçevesinde ele almaktadır (Karataş ve Gökçearslan, 2004, s.15-25).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde çocuk “*daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her İnsan çocuk sayılır şeklinde tanımlanmış,*” korunmaya muhtaç çocuk tanımı yapılmamış; ancak hangi hallerde çocuklar için koruyucu önlemler alınacağı düzenlenmiştir. Bu haller, “*çocuğun ana– babasının ya da onlardan yalnızca birinin, kanuni vasi ya da vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırıya, şiddet veya su istimal, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye uğramasıdır*” (ÇHS. m. 19/1)

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 3 üncü maddesinin (b) bendinde ise korunmaya ihtiyacı olan çocuk:

“Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup

- 1. Ana veya babasız, ana ve babasız,*
- 2. Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,*
- 3. Ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen,*

Ana veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuk” şeklinde tanımlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda 2014 yılında yapılan değişiklik ile yasal düzenlemelerde yer alan muhtaçlık ifadesi ihtiyacı olan şekilde değiştirilmiştir.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun tanımlar bölümünde;

“Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu kanunda tanımlanan çocuklara yönelik hizmetler aynı kanunun 5. Maddesinde yer alan eğitim, danışmanlık, bakım, sağlık ve barınma konusunda çocuklar hakkında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları çerçevesinde yürütülmektedir.

Medeni Kanuna göre,” *bedensel ve zihinsel gelişimi tehlikede olan veya manen terk edilmiş halde kalan çocuklar korunmaya muhtaçtır(MK. m. 347/I). Yine Medeni Kanuna göre, aile içinde kalması ailenin huzurunu, onlardan katlanmaları beklenmeyecek derecede, bozan çocuk da korunmaya muhtaç çocuk”* olarak nitelendirilmiştir (MK. m. 347/II).

1.1. Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi

Korunma ihtiyacı içerisindeki çocuklara yönelik hizmetler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

Türkiye’de korunma ihtiyacı içindeki çocuklara yönelik hizmetlerin yerine getirilmesi görevi 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde 1983-2011 yıllarında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yürütülmüş; 3.6.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal

Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile bu görev Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına verilmiştir.

Bakanlık tarafından korunma ihtiyacı içerisindeki çocukları koruyucu aile yanına yerleştirme, evlat edindirme, aile yanında kalan çocuklara sosyal ve ekonomik destekler sağlama gibi aile odaklı hizmetler ve kuruluş bakımı hizmetleri sunulmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca çocuklara yönelik hizmetlerde ailelerin desteklenerek aile bütünlüğünün korunması ve çocuğun aile ortamında sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesi öncelikli hedeftir. Çocuklar koruyucu aile ve evlat edinme hizmetlerine yönlendirilmekte ve sosyal ve ekonomik destek ile aileleri yanında bakılmaları sağlanmaktadır.

Öz ailesi ya da yakınlarının yanında, koruyucu ailede veya evlat edindirme yolu ile aile yanında bakımları sağlanamayan çocuklar son seçenek olarak kuruluş bakımına alınmaktadır. Kuruluştaki bakılan çocukların yine ev ortamı ve aile sıcaklığında yetiştirilmesi amacıyla yüksek kapasiteli koğuş tipi büyük kuruluşlar yerine çocuk evleri ve çocuk evleri sitesine gibi birimlerde bakılmalarının sağlanmasına önem verilmektedir (2016 Faaliyet Raporu, s.83).

1.2. Çocuk Bakım Hizmetleri

Korunma ihtiyacı bulunan ve suça sürüklenen çocukların aile sıcaklığını daha derinden hissetmeleri ve komşuluk ilişkilerini geliştirerek hayata daha da hazır hale gelebilmeleri amacıyla koğuş tipi hizmet veren çocuk yuvası, yetiştirme yurdu ve sevgi evi türü yapılardaki hizmetler 2017 yılı Haziran ayı itibari ile sonlandırılmış ve yerine Çocuk Evleri ve Çocuk Evleri Sitesi ile ihtisas kuruluşları olan Çocuk Destek Merkezleri oluşturulmuştur.

0-12 ve 13-18 yaş gruplarındaki çocuklara Çocuk Evlerinde ve Çocuk Evleri Sitesinde hizmet sunulmakta; 11-18 yaş grubu suç mağduru ve suça sürüklenen

çocuklara, sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalan çocuklara, madde kullanan çocuklara ve refakatsiz sığınmacı çocuklara ise Çocuk Destek Merkezlerinde hizmet verilmektedir.

Kuruluşlarda çocukların sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmeleri, akademik ve sosyal açıdan toplumsal hayata hazırlanmaları, aile bağlarının güçlendirilerek mümkün olan en kısa sürede tekrar kendi ailesi yanına dönmeleri, bunun mümkün olmaması halinde ise diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmeleri sağlanmaktadır.

Kuruluşlarda çocukların kendine güvenen ve geleceğe umutla bakarak yetişmeleri, arkadaşlık, komşuluk, mahalle gibi kavramlar ile örf- adetleri, milli manevi ve evrensel değerleri yaşayarak toplumla iç içe yaşamın gereklerini öğrenmeleri ve toplumsal hayatla bütünleşmeleri hedeflenmektedir.

Kuruluşlarda kalan çocukların serbest zamanlarının değerlendirilmesi, yeteneklerinin geliştirilmesi ve toplumla bütünleşmeleri amacıyla, çeşitli sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere katılımları sağlanmaktadır.

Şekil 1.1. Kurum Bakım Modelleri

1.2.1. Çocuk bakım kuruluşları ve birimleri.

1.2.1.1. Çocuk evleri koordinasyon merkezleri ve çocuk evleri.

Aile odaklı hizmet modellerinden yararlandırılamayan çocuklar için yüksek kapasiteli kuruluş bakımı hizmetinin sonlandırılarak çocuk evi hizmetinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliği hedeflenmektedir. Çocukların bakımları, yaş ve gelişimlerine, sosyal ihtiyaçlarına uygun fiziksel koşullara sahip evlerde sağlanmaktadır.

Çocukların bireysel gelişimlerine ve tercih hakkına imkan sağlamak amacıyla iâşe, ibate, giyim, kırtasiye vb alımlarında ihtiyaçların zamanında tespit edilerek ev ve sosyal yaşantıları gereği zaruri ihtiyaçları karşılanmaktadır. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğüne (ÇEKOM) bağlı hizmet veren çocuk evleri her ilin sosyal, kültürel açıdan çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde tercihen il merkezinde okul ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde 5 ila 6 çocuğun kaldığı ev tipi sosyal hizmet kuruluşudur.

1.2.1.2. Çocuk evleri sitesi.

Çocuk evleri Siteleri (ÇES) Korunma ihtiyacı içinde olan çocukların bakımlarının sağlandığı aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan kuruluştur. Yüksek kapasiteli kuruluş bakımı yerine daha küçük birimlerde, aile ortamına benzer yapı ve ilişki sistemi içerisinde 8-10 çocuğun kalabileceği, site içerisinde müstakil binalardan oluşmaktadır.

Ev ortamı şeklinde düzenlenmiş olan sevgi evlerinde, az sayıda personel ile sürekli ve değişmeyen hizmetin sunulması, çocuklara temel güven duygusunun kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

(<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/teskilat-yapisi/baskanliklarimiz/bakim-hizmetleri-daire-baskanligi>)

1.2.1.3. Çocuk destek merkezleri.

Suçta sürüklenmesi, suç mağduru olması veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklardan; psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen çocukların temel gereksinimlerini karşılamak, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını belirleyerek gerekli müdahaleleri gerçekleştirmek, en kısa sürede aile ve yakın çevrelerine dönmelerini veya diğer sosyal hizmet modellerine hazır hale gelmelerini sağlamak üzere geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı merkezlerdir. ÇODEM çocukların mağduriyet, suçta sürüklenme, sokakta yaşama, madde bağımlılığı ve refakatsiz gibi alanlarda yaş gruplarına ve cinsiyetlerine göre ihtisaslaştırılmıştır. (Çocuk Destek Merkezleri Yönetmeliği)

1.2.1.4. Çocuk koruma ilk müdahale ve değerlendirme birimi.

Korunma ihtiyacı olan veya suçta sürüklenen çocuklar hakkında uygun hizmet modeli belirleninceye kadar barınma ve temel gereksinimleri karşılanmak üzere çocukların maksimum 8 gün kaldıkları birimlerdir. Bu birimlerin maksimum kapasitesi 20 olarak planlanmıştır.

Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme Birimleri(ÇOKİM) yatılı kuruluşların bulunduğu illerde çocuk destek merkezleri, çocuk evleri koordinasyon merkezine veya çocuk evleri sitesine bağlı olarak hizmete açılmaktadır.

1.3. Aile Odaklı Hizmet Modelleri

Şekil 1.2. Aile Odaklı Hizmetler

1.3.1. Koruyucu aile hizmet modeli.

Korunmaya ihtiyaç duyan çocukların bakımı ve yetiştirilmesi kuruluşlarda olduğu kadar kurumun denetim ve gözetiminde bir “koruyucu aile” tarafından da yerine getirilebilir. Koruyucu aile, korunmaya ihtiyaç duyan çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini gönüllü olarak üstlenebileceği gibi kurumca tespit edilecek ve ödenecek bir ücret karşılığında da yapabilir.

Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakılamayan ve korunma altına alınmış olan çocukların kısa veya uzun süreli olarak bakımlarını üstlenen aile ya da kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmelerine koruyucu aile hizmeti bu hizmeti veren kişi ya da ailelere de koruyucu aile denilmektedir. (Karataş, 2007, s.11).

Koruyucu aile hizmeti, yanına yerleştirilen çocuğun öz ailesi, okulu ve çevresi ile ilişkilerini normal bir şekilde devam ettirmesini sağlamaya yönelik bir hizmet

modelidir. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların eğitim, okul servisi ve giyim ihtiyaçları karşılanmak üzere aileler ekonomik olarak desteklenmektedir. Koruyucu aile hizmet modelinde dört koruyucu aile bakım modeli bulunmaktadır. Bunlar:

1.3.1.1. Akraba veya yakın çevre modeli.

Veli ya da vasi dışında kalan kan bağı bulunan akrabalar ya da çocuğun iletişim içinde olduğu veya tanıdığı bakıcı komşu gibi yakın çevresinde olan, tercih etmeleri halinde en az temel ana, baba eğitimleri kapsamında eğitim almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

1.3.1.2. Geçici koruyucu aile modeli.

Acil koruma gereken ya da hakkında hizmet planı oluşturulmamış ve kuruluş bakımına yerleştirilmemiş ya da kendisi için planlanan hizmet modelinden çeşitli nedenlerle henüz yararlandırılmamış çocuklar için temel ana, baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimini almış profesyonel kişi ve ailelerin sağladığı birkaç gün ile en fazla bir ay arasında değişen bakımdır.

1.3.1.3. Süreli koruyucu aile modeli.

Öz ailesi yanına kısa sürede döndürölme imkanı bulunmayan ya da kalıcı olarak aile yanına yerleştirilemeyen çocuklara, tercihen temel ana-baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci Kademe Eğitimini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

1.3.1.4. Uzmanlaşmış koruyucu aile modeli.

Özel zorlukları ve ihtiyaçları olan çocuklara yardımcı olabilecek lisans eğitimine sahip olan veya eşlerden biri en az ilköğretim düzeyinde olmak üzere temel ana-baba eğitimleri, Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımdır.

(<http://www.koruyucuaille.gov.tr/koruyucu-aile/koruyucu-aile-bakim-modelleri>)

1.3.2. Evlat edinme hizmetleri.

Evlat edinme aile ortamında yetişmekten yoksun çocuklara bu olanağı sağlayan ve çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal güvenliğini korumaya hizmet eden önemli bir kurumdur. Bu hizmetin amacı biyolojik ailesi tarafından bakılmayan çocuğa devamlı bir aile, evlat edinen aileye de çocuk hasretini giderme olanağı sağlamaktır. (Koşar,1987, s.72).

Evlat Edinme; durumu evlat edindirilmeye uygun bir çocukla, durumu evlat edinmeye uygun kişi/eşler arasında hukuki bağlar sağlanarak çocuk ebeveyn ilişkisinin kurulmasıdır. Çocuk bakım kuruluşlarında bulunan çocuklardan durumu evlat edinme hizmetinden yararlandırılmaya uygun olanlar, yapılan değerlendirme sonucu haklarında evlat edinmelerine ilişkin olarak uygun kanaat bildirilen aileler yanına evlat edinme hizmetinden yararlandırılmak üzere yerleştirilmektedir

Türk Medeni Kanunu'nun 305 inci maddesi gereği bir yıllık geçici bakım sürecinde yapılan izlemeler sonucu uygun kanaat oluşması halinde ise evlat edinme mahkeme kararı ile evlat edinilen küçük evlat edinenin nüfus kütüğüne işlenerek soyadını alır ve öz çocuk gibi eşit haklara sahip olmaktadır.

1.3.3. Sosyal ve ekonomik destek hizmetleri.

Korunmaya ihtiyaç duyan çocuklara yönelik olarak ilk olarak değerlendirilen aile odaklı hizmetlerden biridir. Kurum bakımı yerine aile yanında bakımın öncelikli hedef olması nedeniyle haklarında korunma kararı alınan çocuklar için yapılan sosyal incelemeler neticesinde ailenin uygun olması durumunda ekonomik destek verilerek çocuğun aile yanında bakımı sağlanmaktadır.

Yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla sosyal ve ekonomik destek hizmeti yürütülmektedir. Bu çerçevede ailelere iki şekilde ekonomik destek sağlanabilmektedir.

1.3.3.1. Süreli ekonomik destek.

Muhtaç kişilere karşılaştıkları hayat güçlüklerini gidermek amacıyla kurumun bütçe imkanları ölçüsünde yapılacak 1 yıl ve daha uzun süreli yardımları kapsamaktadır. Aileler periyodik olarak asgari 6 aylık süreler ile izlenmekte yardım alma durumları ortadan kalmadığı sürece 2 yıllık süreçler halinde yardımları devam etmektedir.

1.3.3.2. Geçici ekonomik destek.

Sosyal ve ekonomik bir sorunun çözümünde yardımcı olabilmek amacıyla, yılda bir, en çok iki defaya mahsus olmak üzere yapılan yardımları ifade etmektedir. (2016 Faaliyet Raporu, s.74)

1.4. Çocuk Hakları Bağlamında Sunulan Hizmetler

Çocuklar dünyada ve ülkemizde birçok sorunla ve istismarla karşılaşmaktadır. Bu sorunları ve istismarları vurgulayan ve önlenmesi için çözümler öngören haklar dizgesine ise çocuk hakları denilmektedir. Çocuk hakları, ülkemizin gündemine 1989 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile girmiştir (Erbay, 2013, s.38)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 yılında benimsenen ve 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe giren Çocuk Hakları Sözleşmesi ülkemiz tarafından 14 Ekim 1990 yılında imzalanmış ve sözleşme 27 Ocak 1995 yılında Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizde çocuklar her zaman geleceğin güvencesi olarak görülmüş ve onlara mutlu, güvenli ve aydınlık bir gelecek hazırlanmasına özel önem atfedilmiştir. Bu bağlamda, çocuğun korunmasında aile ve devletin yükümlülükleri Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Çocukların yetiştirilmesi, eğitimi, sağlığı, ailenin korunması gibi konular hükümet programlarında özellikle vurgulanmıştır.

20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kabul edilmiştir. Kabul tarihi olan 20 Kasım Günü Dünya Çocuk Hakları Günü Olarak tüm dünyada kutlanmaktadır.

BM ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kurumlar tarafından hazırlanan çocuk haklarına ilişkin düzenlemelere taraf olmanın yanı sıra ulusal mevzuatın çocuk hakları ile uyumlu hale getirilmesi noktasında önemli adımlar atılmıştır.

- 2005 yılında, Çocuk Koruma Kanunu çıkarılmıştır.
- Anayasanın 10. maddesinde 2010 yılında yapılan değişikliklerle, “...Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.” hükmüne yer verilmiştir.
- Ayrıca, “Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları” başlıklı 41. madde hükmü ile birlikte çocuk haklarına ilk kez Anayasa’da vurgu yapılmıştır.
- 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile birlikte, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı getirilmiştir.
- 2010 Anayasa değişikliği ile birlikte, Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) oluşturulmuştur. Ombudsmanlardan biri, çocuk ve kadınlardan sorumlu olarak görevlendirilmiştir.

Mevzuat konusunda yapılan birçok çalışmanın yanında çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesi kapsamında;

- Ülkemiz; Çocuk İşçiliğinin Önlenmesine yönelik Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 182 Sayılı “Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi” ve İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi başta olmak üzere uluslararası sözleşmeleri onaylayarak uluslararası sözleşmelerde yer alan kıstasların ulusal mevzuatta da yer alması sağlanmıştır.
- 2013-2018 yıllarını kapsayan “Çocuk Koruma Hizmetlerinde Strateji Belgesi” hazırlanmıştır.

- Kız çocuklarının karar alma süreçlerine katılımlarının sağlanması, desteklenmesi ve güçlendirilmesi, kız çocuklarına karşı ayrımcılık ve şiddet sarmalının kırılması ve onların insan haklarından tam ve etkili bir şekilde yararlanmasını sağlamak düşüncesinden hareketle, Türkiye, Kanada ve Peru tarafında gerçekleştirilen girişimler sonucunda, BM Genel Kurulunca 2012 yılından itibaren 11 Ekim “Dünya Kız Çocuklar Günü” olarak kabul edilmiştir.
- Çocuk haklarının etkin bir şekilde uygulanması ve koordinasyonunun sağlanması için 2013 – 2017 yıllarını kapsayan “Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi” hazırlanmıştır.

Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda; çocukların sosyal, bilişsel ve fiziksel açıdan sağlıklı gelişimleri için en uygun ortamların sağlanması; sağlık, eğitim ve sosyal katılım açısından refah düzeyinin iyileştirilmesi ve çocuk mağdur olmadan risk faktörlerinin tespit edilerek ihtiyaç duyduğu koruyucu ve önleyici müdahalelerin zamanında ve yeterli düzeyde verilmesini sağlayan bir sistemin oluşturulabilmesi için öngörülen 9 temel stratejik amaç, 31 hedef ve 92 faaliyet yer almaktadır.

Çocukların anayasal güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamında; 12 yıllık kesintisiz eğitim sistemi kapsamında her çocuğa ayırım gözetilmeksizin ücretsiz eğitim ve öğretim hizmeti sunulmakta, zorunlu eğitim dönemi boyunca ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak verilmekte, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimleri açısından hayati önem arz eden süt gibi bazı temel gıda maddeleri ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

Maddi imkansızlıklar içerisinde bulunan çocukların eğitim ve öğrenimlerini sürdürebilmeleri oluşturulan yatılı bölge okullarında ücretsiz eğitim ve öğretimin yanı sıra ücretsiz barınma imkanı sağlanmaktadır.

Her çocuğa ayırım gözetilmeksizin on sekiz yaşına kadar herhangi bir sosyal güvenlik sistemi ya da özel sağlık sigortası kapsamında olup olmadığına bakılmaksızın ücretsiz sağlık hizmeti sunulmaktadır.

Çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik kurumlar arası işbirliği ve eşgüdümün sürekli bir şekilde sağlanabilmesi amacıyla, 4 Nisan 2012 tarih ve 28254 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 2012/9 Sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca “Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu” kurulmuştur.

Söz konusu kurul, çocuklara hizmet veren ilgili tüm Bakanlıkların üst düzey temsilcileri, ilgili sivil toplum kuruluşları ve il çocuk hakları komiteleri bir kız ve bir erkek Türkiye Koordinatörlerinden oluşmaktadır.

Ülkemizde çocuk hakları kültürünün geliştirilmesi ve bilincin artırılması için, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri bünyesinde 2000 yılından itibaren İl Çocuk Hakları Komiteleri oluşturulmuş, komiteler tarafından 81 ilde tanıtım, bilinçlendirme ve toplumsal farkındalık oluşturmaya yönelik faaliyetler sürdürülmektedir. İl Çocuk Hakları Komitelerine gönüllülük esasına göre üye olan çocuklar her ilde yürütülen faaliyetlere katılım sağlamaktadır.

1.5. Çocukların Toplum İçinde İzlenmesi ve Hayata Hazırlanmasına İlişkin Yürütülen İşlemler

Bakanlığa bağlı çocuk bakım kuruluşlarında korunma ve bakım altında bulunan çocukların eğitim başta olmak üzere sportif, sanatsal ve kültürel başarılarının artırılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ortaöğretim ve üniversite giriş sınavlarına hazırlanacak çocukların başarı durumlarının artırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

1.5.1. Bakım sonrası rehberlik hizmetlerine ilişkin yürütülen işlemler.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında gençlerimizin bir iş veya meslek sahibi edilerek, kendi kendilerine yeterli olabilmelerinin sağlanması ve kurumdan ayrıldıktan sonra sosyal güvencesi olan bir işe yerleştirilmeleri, yaşamlarını devam ettirecek geliri kazanmaları ve böylece topluma yararlı bireyler olmalarıdır.

Kurumdan reşit olarak ayrılan gençler, en son ayrıldığı kuruluş müdürlüğünce görevlendirilecek grup sorumlusu (sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci, öğretmen, sosyolog) tarafından bir yıl süre ile izlenmekte ve topluma uyum sağlamada karşılaştığı güçlüklerin çözümünde rehberlik yapılmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı çocuk bakım kuruluşlarında korunma ve bakım altında bulunan ve reşit olarak ayrılan gençlerden ihtiyaç sahibi olanlara Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğinin 6. Maddesinin (c) bendi gereğince “Koruma/tedbir kararlı iken yaş sınırlarını tamamlamaları nedeniyle sosyal hizmet modellerinden ayrılan, bir iş ve meslek sahibi olamayan gençlere” aynı nakdi yardım yapılmaktadır.

Sosyal hizmet modellerinden reşit olarak ayrılan gençlerden ihtiyaç duyan gençlerin, gidecek herhangi bir yeri olmaması durumunda, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerince durumları değerlendirilerek himaye veya misafir onayı alınarak kurumla ilişkileri devam ettirilmektedir.

1.5.2. İşe yerleştirme işlemleri.

Koruma ve bakım altına alınarak sosyal hizmet modellerinden faydalanarak yetişen gençlerin, korunma kararları sona erdikten sonra toplum hayatına uyumu, ekonomik durumlarını güvence altına almaları, topluma üretken bir birey olarak katılabilmelerini sağlamak amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarında istihdamları sağlanmaktadır.

İstihdam hakkı uygulaması 1988 tarihinden bu yana sürdürülmektedir. İstihdam hakkı ile haklarında korunma kararı alınan ve Bakanlığımızın sunmuş olduğu sosyal hizmet modellerinden reşit oluncaya kadar yararlanan çocuklarımızın, kurum bakımından ayrıldıktan sonra kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilerek sosyal güvenceye ve düzenli bir gelire sahip olarak yaşamlarını idame ettirme desteği sağlanmaktadır (2016 Faaliyet Raporu, s.81-82).

19.02.2014 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 6518 sayılı Kanunun 20 inci maddesi ile istihdam hakkını düzenleyen 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun Ek 1 inci maddesinde düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile bir kişinin hak sahibi olabilmesi ve istihdam hakkından yararlanabilmesi için;

- Hakkında alınmış olan korunma/bakım tedbiri kararının reşit oluncaya kadar devam etmesi,
- Kendisinin de reşit oluncaya kadar kurum bakımı, koruyucu aile veya sosyal ekonomik destek hizmet modellerinin birisinden yararlanması,
- Korunma ve bakım altında olduğu sürenin 2 yıldan az olmaması, şartlarını taşıyor olması gerekmektedir.

Uygulamayı düzenleyen Sosyal Hizmetler Kanunu Kapsamında Tanınan İstihdam Hakkının Kullanımına İlişkin Yönetmelik 12 Haziran 2014 tarihli ve 29028 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu doğrultuda lisans, ön lisans ve ortaöğretim mezunları Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) sonucuna göre memur unvanlı kadrolara, ilköğretim ve ilkokul mezunları ise kura usulüne göre yardımcı hizmetler sınıfı kadrolarına merkezi yerleştirme usulüyle yerleştirilmektedir.

1.6. Koruyucu ve Önleyici Hizmetler

633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede çocuklara yönelik sosyal hizmetler konusunda politika ve stratejiler belirlenmesine ilişkin çalışmaları koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek görevi bulunmaktadır.

Bu doğrultuda 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelikle oluşturulan koordinasyonların etkin ve verimli çalışması için Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirlerin Yerine Getirilmesi Amacıyla Kurulan Merkezi, İl ve İlçe Koordinasyonların Çalışma, Usul ve Esasları Yönergesi hazırlanmış ve 16.07.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

690 sayılı Kanun Hükümünde Kararname (KHK)'nın 62 nci maddesi doğrultusunda yayın hizmetlerinde ailenin ve çocukların korunması ilkesini gözeterek, ailenin bütünlüğü ve sürekliliği ile çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimlerini destekleyecek nitelikteki aile ve çocuk dostu yapım ve dizilerin teşvik edilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Koruma bakım altında bulunan çocukların okul başarılarının desteklenmesi amacıyla %3'lük özel okul kontenjanlarından faydalanmaları sağlanmaktadır.

Çalışan anne-babanın 0-6 yaş grubundaki çocuklarının bakımlarını gerçekleştirmek, bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla özel kreş, gündüz bakımevi ve özel çocuk kulübü hizmetleri yürütülmektedir. "Ücretsiz Bakım Hizmeti" ile dezavantajlı çocuklara % 3 kontenjan ayrılarak özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk kulüplerinden ücretsiz yararlanmaları sağlanmaktadır.

Çocukların sokakta çalışmasını önlemek amacıyla 2005/5 sayılı ve "*Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli*" konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında illerde mobil ekipler kurulmuş ve çocukların sokaklardan çekilerek uygun sosyal hizmet modellerine yönlendirilmeleri sağlanmaktadır.

(<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050325-8.htm>)

2. Göç Olgusu

Göç olgusu insanlığın en eski tarihlerinden bu yana devam eden ve gelecekte de sürecek olan bir durumdur. Ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler insanların ve kurumların ülkelerin sınırlarını aşacak şekilde dolaşabilmesine imkan sağlamaktadır. Göç olgusu ter bir yere ya da bölgeye özgü bir durum değildir. İnsanların var olduğu her yer de göç olaylarının gerçekleşmesi kaçınılmazdır. İnsanların hayatını daha iyi imkanlar içerisinde sürdürebilme istekleri göç olayının gerçekleşmesinde önemli bir etkidir.

Göç olgusunun önemli bir boyutu ise mekânsal değişiktir. Göç olayında mekan değişikliği söz konusu olup kişiler çeşitli sebeplerle bulunduğu bölgeden başka bir bölgeye gitmektedir. Göç olayı gönüllü ya da zorunlu, kısa ya da uzun dönemde gerçekleşmiş olsun insanların yaşamını toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak etkileyen nedenlerden dolayı mekânsal değişim yaşanmaktadır.

Dinamik bir süreç olarak göç, belli bir yerleşkede yaşayan nüfusun belli bir kesiminin çeşitli nedenlerle hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere tamamen ya da geçici bir süre bulunduğu yerden başka bir yere yerleşmek üzere gitmesidir.

Göç kavramına ilişkin daha farklı tanımlamalar getirmek mümkündür. Göç, coğrafi mekan değiştirme sürecinin ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yönleriyle toplum yapısını değiştiren nüfus hareketidir (Yüksel, 2012, s.164).

Göç ekonomik, toplumsal veya siyasal nedenlerle insanların bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirme şeklinde tanımlanabilmektedir (Şahin, 2001, s. 59).

Tomanbay ise göçü, bir kişi, aile, grup ve topluluğun ekonomik, politik, kültürel vb. nedenlerle sürekli içinde yaşadığı toplumdan kalkarak bir başka toplumda yerleşme ve yaşama amacıyla yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Tomanbay, 1999, s.103).

Akkayan da göç kavramını, kişilerin gelecekteki hayatlarının bir kısmını ya da tamamını geçirmek üzere başka bir yerleşim birimine yaptıkları coğrafi yer değiştirme olarak tanımlamaktadır. Daha geniş kapsamda ise göç, çalışmak ve daha iyi yaşama olanakları bulmak umuduyla, insanların oturdukları yeri farklı bölgelere gitmesi ve buralarda kalıcı ya da geçici olarak yerleşmeleridir. (AKSOY, 2012, s.293)

Bu tanımlar göç olgusunu yer değiştirmekten öte yerleşme eylemini ön plana çıkarmaktadır.

Göç olayları ekonomik, toplumsal ya da siyasi nedenlerden dolayı zorunlu veya gönüllü bir şekilde, ülke içerisinde ya da ülkeler arasında gerçekleşebilmektedir. Göç olayının, aynı ülke içerisinde gerçekleşmesi durumunda iç göç, farklı ülkeler arasında gerçekleşmesi durumunda ise dış göç başka bir ifadeyle uluslararası göç olarak tanımlanmaktadır.

Göçleri serbest ve zorunlu olarak ayırmak da başka bir yaklaşım biçimidir. Gönüllü göç olarak da adlandırılan serbest göç olumlu bir tanımlamayı içermektedir. Örneğin, bireylerin yeni yerler görmek, maddi durumlarını düzeltmek ya da refah düzeyini arttırmak, ailelerinin ve çocuklarının geleceğini güvence altına almak gibi bir takım nedenlerle yapılan göçlerdir.

Zorunlu göçler ise terör, asayişsizlik, kan davası türünden toplumsal rahatsızlıklar, cezalandırılma korkusu, baskı gibi kişisel özgürlüklerin sınırlandırılmasıyla bireyleri, kendileri için daha güvenli bir yer aramaya iten göçlerdir (Akgür, 1997, s.57).

2.1. Göçün Nedenleri

Göç olayı (zorunlu ve gönüllü göç) amaçları (çalışma, sığınma) ve hedefe varmakta kullanılan yöntemleri (yasal, yasa dışı) gibi farklı kriterler çerçevesinde gerçekleşebilmektedir. Savaş, tabi afet, sürgün gibi sebeplerle insanların yaşadıkları yerleri zorunlu sebeplerle göç eylemini gerçekleştirebildikleri gibi yaşadıkları ülkede iş imkanı bulamayıp farklı ülkelerde iş bulabilme amacıyla gidebilmektedir.

Göçün gerçekleşmesinde bireylerin ya da toplumların kendi ülkelerindeki itici nedenler ile gidilecek ülkelerdeki çekici nedenler önemli etkenlerdir.

Ulusal bir kaynakta yaşanan azalma, özel bir hizmet için talep düşüklüğü, madenlerin, ormanların ya da tarımsal arazilerin tükenmesi, işçilerin ihtiyaçlarındaki farklılıklar, politika, din ya da etnik kökenden kaynaklı ayrımcı uygulamalar, bir topluma kültürel açıdan yabancılaşma, istihdam fırsatlarının eksikliği, doğal ya da insan eliyle yapılan felaketlerden dolayı insanların kendi ülkelerinden ayrılmalarına sebep olan itici nedenlerdir.

Artan istihdam olanakları, yüksek miktarlarda gelir elde edebilme imkanları, eğitim ve öğrenim için var olan fırsatlar, çevre ve genel yaşam koşulları, eşlerden ya da aile üyelerden birinin göç etmesi gibi faktörler gidilecek yerin çekiciliğini belirleyen ve göç kararının verilmesinde etkili olan çekici nedenlerdir.

Göç nedenleri hem göçmenler hem de zorunlu olarak ülkelerini terk eden sığınmacılar için benzerlik gösterebilmektedir. Sığınma istenmesine yol açan göç olayları genellikle politik, ekonomik, savaş kaynaklı, çevresel ve etnik sebeplerden kaynaklanabilmektedir.

Politik nedenler, muhalif düşüncede olanlara karşı insan haklarını ihlal şeklinde ortaya çıkmaktadır. İnsanların kendi kendilerine yetebilirliklerinin engellenmesine, eğitim ve ekonomik faaliyetlerinin kısıtlanmasına neden olan uygulamaların hayata geçirilmesi göç olayının gerçekleşmesine neden olabilmektedir.

Kuraklık, açlık ve yaygın işsizlik nedeniyle ekonomik yönden zora giren insanlar buldukları yerleri değiştirerek daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilecekleri yerlere göç etmeyi tercih edebilmektedir. Bir ülkedeki ekonomik koşullardaki yetersizlikler insanların diğer ülkelere göç etmelerinde önemli etkidir. İnsanlar farklı yerleşim yerlerine giderek ekonomik refahı yakalamayı amaçlamaktadır.

Özellikle kitlesel olarak yer değiştirmelerin yaşanmasında yaşanılan savaşlar önemli bir yer tutmaktadır. Savaş sonrası gerçekleştirilen göç hareketlerinin kısa ve uzun vadede önemli etkilere neden olmakta, savaş nedeniyle ölkelerin ekonomik ve insan kaynakları ciddi boyutlarda zarar görmektedir.

Yaşanılan savaşlar, yoksulluk, ekolojik değişim, doğal ve insanların neden olduğu felaketler göç olayının yaşanmasında çevresel nedenler olarak ortaya çıkmaktadır. Toprak kayıpları, çevrenin tahrip edilmesi ve tarım alanlarının bozulması gibi nedenler göç olaylarını etkileyen en yaygın çevresel nedenlerdir. Çevresel nedenler, demografik baskılar ve süregelen yoksulluğun bir araya gelmesi politik ve sosyo-ekonomik anlaşmazlıkları artırmakta ve bu durumda insanların yaşam alanlarını terk etmelerine neden olmaktadır.

Göç olayının gerçekleşmesinde birbirinden kesin çizgilerle ayıramayacak faktörler mevcuttur. Örneğin bir savaş durumunda olayında ekonomik, politik ve ekolojik nedenlerin de etkisiyle göç olayının gerçekleşmesi kaçınılmaz hale gelmekte bireysel ve toplu göçler yaşanabilmektedir (Buz, 2002, s. 8-12).

3. Türkiye ve Göç

Türkiye günümüzde göç veren ve göç alan ülke konumundadır. Türkiye'ye yönelik sığınma amaçlı göç olayları Osmanlı İmparatorluğuna kadar uzanmakta ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra da devam etmiştir.

Türkiye güneyinde ve doğusundaki çatışmaların yaşandığı Orta Doğu ve Asya Ülkeleri ile Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Türkiye bu özelliğiyle Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde geçmeyi hedefleyen göçmenler için geçiş güzergahı durumuna gelmiş ve milyonlarca göçmene ev sahipliği yapmıştır. Bu durum Türkiye'nin sosyo-ekonomik, kültürel, demografik yapısını, kamu düzenini ve kamu güvenliğini ciddi boyutlarda etkilemektedir. Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen göç hareketlerinin tarihsel olarak özeti şu şekildedir.

Cumhuriyet Öncesi Dönem:

- 1492 yılında onbinlerce Yahudi'nin İspanya'dan gemilerle kurtarılarak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi,
- 1672 Thököly Ayaklanması'nın ardından matbaacılığın öncüsü İbrahim Müteferrika ile itfaiyeciliğin öncüsü Kont Ödön Seçenyi (Seçenyi Paşa) 'nin ve 1699 yılında Macar Kralı Thököly Imre ve eşinin Osmanlı İmparatorluğuna iltica etmeleri,
- 1709 yılında İsveç Kralı Şarl'ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğuna sığınması,
- 1718 Pasarofça Antlaşması'nın ardından Macar Kralı II. Rakoczy Ferenc'in Osmanlı İmparatorluğuna sığınması,
- 1830 Polonya İhtilali'nin liderlerinden bugünkü Polonezköy'ün kurucusu Prens Adam Czartorski'nin 1841 senesinde Osmanlı İmparatorluğu'na iltica etmesi,
- 1848 Macar Özgürlük savaşını kaybeden Prens Lajos Kossuth ve yaklaşık 3 bin Macarın 1849'da Osmanlı İmparatorluğu'na gelmeleri,
- Farklı istatistiki veriler bulunmakla birlikte, 1856-1864 senesinde ise Rus Ordusundan kaçan yaklaşık 1.500.000 Kafkas nüfusu Osmanlı İmparatorluğu topraklarına kabul edilerek, Balkanlar'a ve Anadolu'nun çeşitli yerlerine yerleştirilmiştir.

- 1917 Bolşevik İhtilali'nin ardından Vrangel'in yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğundan koruma talep etmesi.

Cumhuriyet Dönemi:

- 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişinin,
- 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişinin,
- 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişinin,
- 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişinin,
- 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişinin,
- 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişinin,
- 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişinin,
- 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişinin,
- 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişinin,
- Nisan 2011- Ekim 2017 arasında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 3 milyon kişinin Türkiye'ye gelişi.

Özetle, Ülkemiz, 1922'den günümüze kadar 5 milyondan fazla kişiye kucak açmıştır. Bu sayıya çalışma ve eğitim gibi amaçlarla gelen yabancılar dahil değildir. Türkiye'ye çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelmiş olan yabancılara ilişkin rakamlara bakıldığında son 13 yılda toplam 2.442.159 yabancının ikamet izni aldığı kaydedilmiştir. (http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi/363_380)

Ülkemize gerçekleşen göç hareketlerinde kitlesel göç hareketleri önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklar ise bu kitlelerin içerisinde yer alan ve hareketlilikten en üst düzeyde etkilenen gruptur.

Türkiye'ye gelen göç dalgalarında komşu ülkelerden gelen Türk ve Müslüman kökenli topluluklara rastlamak mümkündür. Bu göçler uluslararası antlaşmalarla düzenli bir şekilde gerçekleşebildiği gibi siyasi nedenlerden kaynaklı düzensiz ve toplu sığınma talepleri sonucu gerçekleşmektedir.

“1982’de Afganistandan Pakistana sığınan Türk Soylu kişilerin Türkiye’ye göçü bu göçmenlerin kabulü ve iskanı 1934 İskan Kanunu(Mülga) uyarınca, 1982 tarihli 2641 sayılı yasa ile düzenlenerek yapılmıştır.”

“1989’da Bulgaristan’daki Türklerin zorunlu göçü söz konusu olunca 1934 İskan Kanunu(Mülga, 1989’da 3583 sayılı yasa ile Bulgar Göçmenlerini de kapsayacak biçimde genişletilmiştir”. 300.000’in üzerinde göçmen bu çerçevede Türkiye’ye gelmiş ve bu rakam 1995’te 603.585’e ulaşmıştır.

1991’de Çeçenistan’ın bağımsızlığını ilan etmesi ile ülkede yaşanan savaş ortamından kaçan birçok aile ülkemize göç hareketliliği yaşanmıştır. Sovyet Bloğunun yıkılmasının ardından Türkiye’ye gerçekleştirilen göç olaylarını bu bölümde değerlendirmek mümkündür.

Ortadoğu’da yaşanan siyasi olaylardan dolayı Türkiye’ye gerçekleşen transit göç dalgaları da mevcuttur. 1951 Cenevre Sözleşmesine konulan çekinceden dolayı Avrupa dışı ülkelere gelen mültecilere mülteci statüsü verilmemektedir. Bu kişiler sığınmacı olarak kabul edilip üçüncü bir ülkeye yerleştirme işlemleri uygulanmaktadır. 1979’da İran’dan gelen mülteciler ve 1990 yılındaki Körfez savaşı sonrası yaşanan mülteci hareketlilikleri transit göç hareketliliği olarak değerlendirilmektedir.

2011 yılında Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 3 milyon insanın ülkemize geçişi ise son dönemde yaşanan ve yaşanmaya da devam eden ve en fazla nüfusun etkilenmiş olduğu göç hareketliliğidir (Atasuoğlu, 2012, s. 19).

3.1. Göçmen Çocuk Profili

Göçmen çocukları, yaşadıkları yer değiştirme süreçleri ve sahip oldukları yaşam hikayeleri bakımından birbirinden ayıran en önemli etkenlerden biri çocukların refakatli olup olmadıkları durumudur.

Refakatli göçmen çocuklar aileleri ya da yakınlarının tercihleri sonucu göç olaylarının içerisinde yer almaktadır. Refakatsiz çocukların göç eylemleri ise dış kaynaklı yardımların etkisi olsa da genelde bireysel çabaları çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu çocuklar ikamet izni alarak düzenli göçmenler içerisinde yer alabildikleri gibi sığınma başvurusu yapma, yasadışı yollardan gelme ve vize ihlali gibi düzensiz göçmenler içerisinde yer almaktadır.

Çocukların yaşları mekânsal ve çevresel değişikliklere karşı gösterilen tepkide önemli bir etkidir. Fakat göç olayının ağır ekonomik şartlar ve yoksunluklar içerisinde yaşanıldığı göz önüne alındığında çocukların hangi yaş grubunda yer alırsa alsın duygusal, ruhsal, fiziksel ve sosyal yönden olumsuz düzeyde etkilenmektedir. Çocukların gelişim hakları Çocuk Hakları Sözleşmesi ile garanti altına alınmış ve bu durum çocukların göç sürecini daha az zararlıla gerçekleştirmesinde önemli bir unsur olmuştur (Atasuoğlu, 2012, s. 46-47).

Sığınmacı ve mülteciler arasından büyük bir yer tutan çocukların yetişkinlere göre daha fazla ilgiyi hak ettikleri herkes tarafından kabul görmüş bir gerçekliktir. Travmatik bir süreci içeren sığınmacılık kavramı hem yetişkinler hem de çocuklar üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Bu durum henüz gelişim aşamasında olan çocuklar üzerinde çok daha derin izler bırakmaktadır. Çocuklar bu dönemde hastalıklara, yetersiz beslenmeye ve fiziki yaralanmaları daha açık hale gelmektedir. Bu sebeplerden dolayı sığınmacı çocuklar korunması ve desteklenmesi gereken dezavantajlı gruplar arasında yer almaktadır.

Çocukluk gelişim evreleri arasında en hassas dönem olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde sığınma kavramıyla yüz yüze gelen çocuklar buldukları yerleri terk ederek farklı ülkelere göç etmektedirler. Bu durum çocukların olumsuz hijyen koşulları içerisinde yaşamalarına neden olmakta ve küçük yaşta çocukların ölümlerinde önemli bir etken oluşturur. Göç sürecinde yaşanan istismar, cinsel taciz, tecavüz, adam öldürme, işkence yapma gibi olaylar göçmen çocuklar üzerinde derin travmatik izler bırakmaktadır (Beter, 2005, s.22-24).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre Mart 2016 itibariyle Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yüzde 50'den fazlası çocuklardan oluşmaktadır. 2015 yılında Avrupa Birliği'ne üye ülkelere yanından ebeveynleri olmaksızın düzensiz olarak gelen ve kayıt altına alınmayan 45,300 çocuğun yüzde 51'inin Afganistan kökenli, yüzde 16'sının ise Suriye kökenli olduğu belirlenmiştir. Almanya, İsveç ve Macaristan'da sığınma başvurusu yapan Suriyelilerin yüzde 70'inin bu kategorideki çocuklardan olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çocuklar son dönem göç hareketleri içerisinde yeni ve önemli bir grup olarak karşımıza çıkmakta ve özel bir ilgiyi hak etmektedir (Özservet, 2016, s.1-4).

3.2. Göçmen Çocukların Hakları

Çocukların yetişkinler gibi bazı haklara sahip olduğu hemen herkes tarafından kabul edilen bir gerçekliktir. Çocuk hakları doğal hukuk ve pozitif hukuk tarafından benimsenmektedir. Doğal hukuka göre çocukların hem insan olması hem de korunmaya ihtiyaç duyduklarından dolayı haklara sahiptir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin bütün çocuklar aynı haklara sahiptir.

Çocuk hakları konusunda pozitif hukuk doğal hukuku geçmiş durumdadır. Uluslararası hukukta ve devletlerin iç hukukunda yer alan (ÇHS) pozitif hukuk kuralları kapsamında oluşturulmuştur (Karataş ve Gökçearsan, 2004, s.15-25).

Çocuk hakları sözleşmesi, çocuk haklarına evrensel standartlar getirmiş ve bütün çocukların eşit haklara sahip olduklarını vurgulayan bir düzenlemedir. Bu sebeple, bütün dünya çocuklarını kapsayan sözleşme maddeleri mülteci ve sığınmacı çocuklar için de geçerlidir.

Sözleşmenin 22. Maddesinin 1. Bendi “ *Taraf devletler ister tek başına olsun ister ana babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası veya iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun bu sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve söz konusu devletlerin taraf oldukları diğer uluslararası sözleşmelerde tanınan ve bu*

duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.”

Bu madde ile mülteci ve sığınmacı çocuklar ÇHS’ye girmiştir. Bu madde yalnızca mülteci çocukların haklarının yanı sıra mülteci statüsünü kazanmayı hedefleyen sığınmacı çocukları da kapsamaktadır.

ÇHS’nin 22. maddesinin 2. bendi ile özel gereksinimi olan bu çocuklara taraf devletler tarafından insani yardım ve koruma sağlama işlemlerinin nasıl gerçekleştirileceği üzerinde durmaktadır. Bu madde de refakatsiz çocuklar ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar da aynı kapsama alınmıştır. Sözleşmenin 22. maddesinin 2. bendi şu şekildedir.

“Taraf devletler uygun gördükleri ölçüde, birleşmiş milletler teşkilatı ve onunla iş birliği yapan hükümetler arası hükümet dışı yetkili başka kuruluşlarla bu durumda olan bir çocuğu korumak, ona yardım etmek, herhangi bir mülteci çocuğun ailesiyle yeniden bir araya gelebilmesi için ana-babası veya ailesinin başka üyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla işbirliğinde bulunurlar. Herhangi bir nedenle kendi aile çevresinden sürekli ya da geçici olarak ayrı düşmüş bir çocuğa Sözleşmeye göre tanınan koruma, aynı esaslar içinde, ana babası ya da ailesinin başkaca üyelerinden hiçbirisi bulunmayan çocuğa da tanınacaktır.”

Böylece sözleşme mülteci statüsü bulunan çocukların yanı sıra mülteci statüsünü hak etmeye çalışan çocuklara da özel gereksinim ve korunma sağlanmasını amaçlamaktadır (Beter, 2005, s.32-33).

Göçmen çocukların haklarının korunmasına yönelik uluslararası standartları belirleyen belge ve getirmiş olduğu haklar şu şekildedir.

Tablo 3.1. Uluslararası Hukuk Belgesi

Uluslararası Hukuk Belgesi	Göçmen Çocuklara Getirdiği Haklar
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 1948	• Yaşama hakkı (3)
	• İnsan hakları, insan onuru temel ilkesi (1)
	• Ayrımcılık yasağı: ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet ayrımcılığının önlenmesi (2)
	• Kölelik, işkence ve insanlık dışı muamelenin yasaklanması (4,5)
	• Hareket özgürlüğü (13)
	• Zulüm altında başka ülkelere sığınma hakkı (14)
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 1948	• Geri göndermeme ilkesi (33)
	• Mültecilere eğitim hakkı (22)
	• Cezalandırma yasağı (31)
Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme (1960)	• Eğitimde her türlü ayrımcılığın önlenmesi (1,3)
	• Eğitimde fırsat eşitliği (4)
	• Vatandaşlara sağlanan eğitim hakkının aynısının sağlanması (3)
Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi (1966)	• Kölelik ve köle ticaretinin yasaklanması (8)
	• Zorla çalıştırma yasağı (8)
	• Keyfi göz altına alınması yasaklanması (9)
	• Seyahat özgürlüğü (12)
	• Yabancıların sınır dışı edilmelerine karşı usuli güvenceler (13)
	• Küçüklerin yargılanmasında küçüklerin yaşlarını ve rehabilitasyonlarını ilgilendiren gereğini göz önünde tutacak bir yargılama usulünün izlenmesi (14)
	• Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü (21, 22)
	• Irk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum ayrımı yapılmadan her çocuğun küçük olma statülerinin gerektirdiği koruma tedbirlerinden yararlanma hakkı (24)
Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (1966)	• Bütün çocuklar ve gençlerin,
	• Yararına, hiçbir ayırım gözetilmeksizin, özel koruma ve yardım tedbirleri alınması
	• Ekonomik ve sosyal sömürden korunması • Tehlikeli işlerde çalıştırılmaması
	• Ücretli çalışmalarına resmi yaş sınırı olması (10)

Tablo 3.2. Uluslararası Hukuk Belgesi Devamı

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW)	• Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması • Kadın ve kız çocuğu ticaretinin ortadan kaldırılması (6)
	• Eğitim alanında cinsiyetler arası eşitliğin sağlanması (10)
	• Zorla evlendirmenin ve çocuk evliliklerinin yasaklanması (16)
	• Minimum evlenme yaşı tespiti (16)
	• Evlilikte kişisel ve ebeveyn haklarında eşitlik (16)
B.M. Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	Tüm göçmen işçiler ve aile fertleri için:
	• Özgürlük ve kişi güvenliği hakkı (16)
	• Hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler ve aile fertlerine temel insan haysiyeti ve kültürel kimlikleri bakımından saygılı ve insanca muamele (17)
	• İkamet ve çalışma ile ilgili düzensizliklerden bağımsız olarak okul öncesi kamu eğitim kurumlarına ve okullarına giriş hakkı(30).
• Göçmen işçilerin aile birliğinin korunması (44)	
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	• Minimum evlenme yaşı-çocuk evliliklerinin yasaklanması (12)
	• Protokol 1 Eğitim hakkının sağlanması (2)
	• Protokol 4 yabancıların kitlesel biçimde sınır dışı edilmesinin yasaklanması (4)
Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı	• 1951 sözleşmesi ve 1967 Protokolü çerçevesinde iltica hakkı (18)
	• BM çocuk haklarının bir kere daha güvenceye alınması (24)
Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol	• İnsan ticaretinin suç ilan edilmesi
	• Çocukların insan ticaretine maruz kalmasını yasaklar
Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismardan Korunması Sözleşmesi	• Cinsel sömürü ve istismara maruz kalan tüm çocukların haklarının korunması (1,2) • Bu çocuklarla ilgilenen personelin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi (5)
ILO Sözleşme No. 130 Tıbbi Bakım ve Hastalık Yardımları Sözleşmesi	• Asgari çalışma yaşının en çok 15 olması
	• Çocuk işçiliğini ortadan kaldırılması
ILO Sözleşme No.182 Çocuk İşçiliğinin en Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması için Yasaklama ve Acil Eylem Sözleşmesi	• Çocuk alım satımı, zorla çalıştırmanın yasaklanması
	• Çocukların fuhuş ve pornografide, uyuşturucu madde piyasasında kullanımını içeren en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği tanımı getirir ve yasaklar (3)
	• Çocukları, sağlık, güvenlik ve ahlaki açıdan tehdit eden çalışma biçimlerinin ortadan kaldırılması

(Atasuoğlu, 2012, s.25)

4. Türkiye’de Göçmen Çocuklara İlişkin Hukuki Durum

4.1. Uluslararası Mevzuat

İnsanlık tarihinin eski zamanlarına kadar uzanan mülteci hukuku uluslararası hukukun önemli unsurlarından birisidir. İnsanların baskı, şiddet ve zulümle karşı karşıya kalmaları sonucunda yer değişiklikleri yapmışlar ve bu duruma ilişkin uluslararası alanda düzenleme yapılması zorunluluk haline gelmiştir. İkinci dünya savaşı sonrasında yaşanan yoğun insan hakları ihlalleri ile birlikte dünya genelinde gerçekleşen nüfus hareketleri mülteci hukukunu Birleşmiş Milletler Anlaşmasının da yürürlüğe girmesiyle BM’nin gündemine getirmiştir. Uluslararası alanda mülteci hukukuna ilişkin temel belgeler 1951 tarihli Mülteci Hukukuna Statüsüne İlişkin Sözleşme ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin 1967 Protokolü olmak üzere konu farklı belgelerde de ele alınmıştır.

1946 yılında Hükümetler arası Mülteci Komitesi’nin görevleri, Uluslararası Mülteci Örgütü’ne devredilmiştir. Sonrasında 10 Aralık 1948 BM Genel Kurulunda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kabul edilmiştir. Uluslararası insan hakları hukukunun temel taşı olan bu belgenin 14. maddesinde sığınma hakkı “ *Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.*” şeklinde diğer insan hakları ile birlikte düzenlenmiştir.

Uluslararası Mülteci Örgütünün kurulmasına rağmen 2. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan gerginlikler daha kapsamlı bir örgütlenme ihtiyacını zorunlu kılmış ve BM Genel Kurulu tarafından mültecilere yönelik uluslararası koruma sağlamak ve sorunlara çözüm getirebilmek için 14 Aralık 1950’de Mülteciler Yüksek Komiserliği kurulmuştur.

BM Genel Kurulunda 28 Temmuz 1951 tarihinde Cenevre’de Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme 26 devlet tarafından kabul edilmiş ve 22 Nisan 1954’de yürürlüğe girmiştir (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1016).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMYK) ve 1951 Sözleşmesinde Mültecilik kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır.

“ 1950 tarihli Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) kuruluş tüzüğüne göre; ırkı, dini, milliyeti ya da siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağına dair haklı bir korku duyduğu için uyruğunu taşıdığı bir ülkenin veya eğer milleti yoksa, eskiden ikamet ettiği ülkenin dışında bulunan ve geri dönemeyen ya da uyruğunu taşıdığı ülkenin hükümetinin korunmasından yararlanmak veya eğer milliyeti yoksa eskiden ikamet ettiği ülkeye dönmek istemeyen her kişinin komiserliğin ilgi alanında sayıldığı dolayısıyla mülteci olarak tanımlandığı görülmektedir” (BMMYK, 2010, s.63-64).

1951 sözleşmesine göre mülteci; *“1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeni ile, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olayla sonucu önceden söz konusu korku kendiyile dönmek istemeyen kişilerdir.”* (BMMYK, 2010, S. 67-68)

1951 sözleşmesinde “1 Ocak 1951 den önce meydana gelen olaylar” ifadesi kullanılarak tarih sınırlaması getirilmiş, “Avrupa’da meydana gelen olaylar” ve “Avrupa’da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar” şeklinde ifade kullanılarak coğrafi sınırlama getirilmiş ve coğrafi sınırlama konusunda taraf olan devletlere beyanda bulunabilme yetkisi verilmiştir. Yani taraf devletler 1951 yılından önce Avrupa’da meydana gelen olaylarla sorumlu tutulmuşlardır.

1951 Sözleşmesi’ni, beyanlarıyla kabul eden devletlerin, herhangi bir zamanda, BM Genel Sekreterliği’ne yönelik bir bildirimle, “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar” ibaresini, “Avrupa’da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar” şeklinde kabul edebilmektedirler. 21 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylarda dolayı mülteci statüsünün kazanılması esası, taraf devletlerin, 1951 Sözleşmesi’nin yapıldığı

tarihe kadar gerçekleşmiş olayları göz önünde tutarak, yükümlülüklerini sınırlamak istemelerinin bir sonucudur.

Sığınma konusunda yaşanan taleplerin fazlalığı sözleşmenin bu hükümlerinde yeni bir revizyona gidilmesini zorunlu kılmış ve kişilerin herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın mülteci statüsüne dahil edilmelerini sağlayan 1967 Protokolü imzalanmıştır. 1967 Protokolü ile birlikte 1951 sözleşmesinde yer alan 1 Ocak 1951 den önce meydana gelen olaylar ibaresi metinden çıkarılarak tarih sınırlaması ve coğrafi sınırlama sonlandırılmıştır. (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1018).

Türkiye Cumhuriyeti 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolünü coğrafi sınırlama ile imzalamıştır. Coğrafi sınırlamanın sonucu olarak Türkiye, Avrupa Konseyi üyesi 47 ülke (*Almanya, Andora, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, G. Kıbrıs Rum Yönetimi, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, Karadağ (Montenegro), İtalya, İzlanda, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Monaco, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Ukrayna, Yunanistan*) dışından gelen iltica etmek isteyen kişilere geçici uluslararası koruma sağlamaktadır. Avrupa konseyi üyesi olmayan İran, Irak, Afganistan, Somali, Sudan gibi ülkelerden iltica talebiyle ülkemize sığınanlara coğrafi sınırlama nedeniyle mülteci statüsü verilmemektedir (SGDD, 2017)

4.1.1. Uluslararası mülteci hukukunun temel esasları.

4.1.1.1. Sığınma hakkı.

Sığınma hakkı, kişinin vatandaşı olduğu ya da ikamet ettiği ülkeyi çeşitli baskılar nedeniyle terk etmesi ve yabancı bir devlete, temsilciliklerine, savaş gemilerine ya da devlet uçak gemilerine girerek bu devlet tarafından korunma talebinde bulunmasıdır.

Ülkesindeki baskılardan kaçarak terk eden yabancıları kabul edip etmemesi o devletin ulusal mevzuatı ve taraf olduğu uluslararası anlaşmalar çerçevesinde belirlenmektedir. Eğer ev sahibi devlet bir anlaşma ile bu konuda bir sorumluluk üstlenmişse ülkesine gelen yabancıların sığınma haklarını tanımak zorundadır (Pazarcı, 1989, s.170-171).

4.1.1.2. Terim sorunu.

Günümüzde “sığınmacı” kavramı, kendi ülkesini terk ederek üçüncü bir ülkeye geçerek sığınma talebinde bulunan kişiyi ifade etmektedir. Sığınma talebinde bulunulan devletin ilgili kurumları tarafından başvurunun değerlendirdiği, uluslararası ve iç hukuk kurallarının uygulanarak sığınma hakkını verildiği kişilere ise, “mülteci” denilmektedir.

Yani taraf olduğu anlaşmalar gereği devlet tarafından kendisine özel statü ve hukuksal korunma sağlanan kişi mülteci, bu şekilde bir korunma talebinde bulunan kişi sığınmacı olarak tanımlanmaktadır. Göçmen kavramı ise bir kişinin ekonomik nedenlerden dolayı daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak için vatandaşı olduğu ülkeden ayrılarak ikinci bir ülkeye göç etmesidir. Göçmenlikte vatandaşı olduğu ülkenin korumasından faydalanma ve gönüllülük söz konusudur.

Mültecilik kavramında söz konusu kişiye yardım edilmesi ve bu kişinin kaçışın sonuçları ve nedenlerinden korunması söz konusudur. Adi bir suçun neden olduğu adli soruşturma veya kovuşturmadan kaçma halleri ise, ilgili durumun dışında tutulmuştur. Mülteci statüsü kazanacak olan kişinin, ülkesi dışında bulunması gerekmekte, zulme uğramaktan haklı nedenlere dayalı korku unsurunun var olması gerekmektedir (Acer ve diğerleri, 2010, s.14).

4.1.1.3. Geri göndermeme ilkesi.

Sığınma arayan kişilere tanınan tamamlayıcı koruma biçimlerinin en önemlisi talepte bulunan kişinin geri gönderilmemesidir. Geri göndermeme ilkesine göre,

sığınma talebinde bulunan kişi, yaşam ve özgürlüğünün tehlike altında olacağı varsayılan bir ülkeye geri gönderilemez. Dönmeye zorlandığı ülkede zulüm ile karşı karşıya kalacak kişi için geri göndermeme ilkesi doğrultusunda talebinin sınır görevlileri tarafından reddedilememesi esastır (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1024).

4.2. Ulusal Mevzuat

1951 Sözleşmesinin 36'ncı maddesinde yer alan “ *Akid Devletler, iş bu sözleşmenin tatbikini temin maksadıyla, yayınlatabilecekleri kanun ve tüzükleri Birleşmiş Milletler Umumi Katibine bildirirler*” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile sözleşmeye taraf devletler 1951 sözleşmesindeki hükümlerin çıkarılacak ulusal mevzuatlara uyarlanmasını zorunlu kılmaktadır. 1988 yılından itibaren iltica, sığınma ve göç hareketliliklerinde yaşanan yoğunluk Türkiye'nin Avrupa Birliği içerisinde yer alma amaçları çerçevesinde mülteci ve sığınmacılara yönelik yasal düzenlemeleri uygulamaya sokmasını zorunlu kılmıştır (Odman, 2008, s.184).

Devletlerin, kendilerine sığınan mültecilere koruma sağlamasının temel belgesi olan Sözleşme gereğince ülkemiz, üçüncü bir ülkeye gitmek üzere Avrupa dışından gelen kişilerin sığınma başvurularını değerlendirmekte ve 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşmenin 33 üncü Maddesinde yer alan geri göndermeme ilkesine uygun davranmak amacıyla bu ülkelere geçene kadar uluslararası koruma sağlamaktadır.

Özellikle 1988-1991 İran-Irak Savaşı, 1990-1991 Körfez Savaşı ve son yıllarda Ortadoğu'da yaşanan iç savaşlar ülkemizin nüfus hareketlerinden yoğun bir şekilde etkilenmesine neden olmuştur. Yaşanan bu nüfus hareketlikleri çerçevesinde yürütülecek çalışmalara ilişkin 14.09.1994 tarihinde, 6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kabul edilmiştir. Söz konusu yönetmelikte belirlenen 10 günlük başvuru süresi uygulamada aksaklıklara neden

olmuş ve 2006 yılında yönetmelikte değişikliğe gidilerek on günlük başvuru süresi yerine, “gecikmeden” ve “makul olan en kısa süre içerisinde” başvuru şartı getirilmiştir.

Başvuru sahiplerinin etkin bir şekilde bilgilendirilebilmeleri, BMMYK'ya kayıt işlemlerin yapılması, mülakat gerçekleştirilmesine yönelik esaslar 2006 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü Genelgesiyle düzenlenmiştir.

1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'ne coğrafi sınırlama ile taraf olan Türkiye sadece Avrupa'da meydana gelen olaylar sonucunda sığınma talep eden kişilere mülteci hakkını verileceğini belirtmiştir. Türkiye'ye sığınma talebinde bulunanların büyük çoğunluğu, Avrupa dışındaki devletlerden olup bu şekilde sığınma talebinde bulunanlara geçici sığınma statüsü verilmektedir (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s.1031).

1994 Yönetmeliğinin Mültecilere yönelik gerçekleştirilecek çalışmalarda eksiklikleri giderememesi ve özellikle 2011 yılından itibaren Suriye sınırından yaşanan kitlesel göç hareketlerinde yetersiz kalması nedeniyle 11 Nisan 2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmi Gazetede Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Aynı kanunla yabancılara yönelik işlemlerin gerçekleştirmekle sorumlu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. YUKK, 1951 Sözleşmesi'ne coğrafi sınırlama ile taraf olduğumuzu göz önünde tutarak, uluslararası koruma statülerini, anılan husus çerçevesinde, mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma şeklinde düzenlemiştir.

1994 Yönetmeliği'nde, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle gelenler “sığınmacı” olarak nitelenmekte iken YUKK ile aynı kişiler için, “şartlı mülteci” tanımı yapılmıştır. Bu çerçevede *“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya*

veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir.”

Bu kanun ile uygulamaya giren Şartlı Mülteci statüsü, mülteci koşullarını taşımakla birlikte Avrupa dışından geldiği için mülteci statüsünü kazanamayanların 3. ülkeye yerleştirilinceye kadar ülkemizde kalmalarını sağlamaktadır.

İkincil koruma statüsü ise, insan haklarına yönelen tehditler nedeniyle uluslararası korumaya hak kazanan kişilere yönelik devletler tarafından ortaya konulan uygulamalar ile yerleşmiştir. “Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye” ikincil koruma statüsü verilmektedir.

YUKK 1951 Sözleşmesinde yer alan geri göndermeme ilkesi çerçevesinde bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermemekte ve bu kişileri ikincil koruma statüsünden faydalandırmaktadır.

İran-İrak Savaşı sonrası 1988 ve 1991’deki kitlesel sığınma olayları, Eski Yugoslavya’da yaşanan iç savaş ve sonrasında gerçekleşen kitlesel sığınma olayları ve son olarak Suriye’de Mart 2011’den bu yana devam eden ve giderek şiddetlenen iç çatışmalar nedeniyle ülkemize gelen 3,5 milyona yakın kişinin var oluşu geçici koruma statüsüne ihtiyacı göstermektedir. Bu çerçevede Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve

geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma statüsü verilmiştir.

Ayrıca YUKK'nın 3 üncü maddesinde refakatsiz çocuklar tanımı yapılarak bu kapsamda yer alan çocuklara yönelik gerçekleştirilecek çalışmaların esasları belirlenmiştir.

4.3. Refakatsiz Sığınmacı Çocuklara Yönelik Uygulamalar

Refakatsiz çocuklar ülkelerindeki iç savaş, silahlı çatışma, can güvenliğinin olmaması, çocuk asker olmaktan kaçma, ülkede ebeveynlerin öldürülmesi, siyasi, din ya da mezhep baskısı, yoksulluk ve gençlerin kendilerine bir çıkış araması, iş bulma umudu, ve daha iyi eğitim, sağlık olanakları ve çoğunlukla Avrupa'ya geçmek için ülkemize düzensiz göç yolu ile gelmektedir.

Yaşanılan savaşlar, şiddet olayları, afetler, ekonomik yetersizlikler ile eğitim ve diğer fırsatların eksik olması nedeni ile vatandaşı oldukları ülkelerin sınırlarını terk ederek farklı ülkelerde mülteci statüsünü kazanan şanslı azınlık arasındaki çocuklar statü kazandıkları devletlerin sağladıkları haklara ulaşabilme konusunda ayrıma tutulmamaları gerçekleştirilen yasal düzenlemeler ile garanti altına alınmaktadır.(Davidson, 2011)

Ülkemize düzensiz göç yolu ile gelen ve kolluk birimleri tarafından yakalanan refakatsiz çocuklar hakkında 6458 sayılı YUKK' nın 66'ncı Maddesi gereğince hizmetler yürütülmektedir.

6458 sayılı YUKK'nın 3 üncü Maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde "refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu ifade eder." şeklinde tanımlanmıştır. Kanunun aynı maddesinin (l) bendinde "özel ihtiyaç

sahibi” tanımlanmış ve refakatsiz çocuklar özel ihtiyaç sahibi bireyler grubunda yer almıştır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 66. maddesinde uluslararası koruma başvurusunda bulunan refakatsiz çocuklar hakkında uygulanacak işlemler şu şekilde belirlenmiştir.

a) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır. Başvuru alındığı andan itibaren, haklarında 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.

b) Refakatsiz çocuğun görüşü dikkate alınarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, uygun konaklama yerlerine veya yetişkin akrabalarının veya koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

c) On altı yaşını doldurmuş olanlar, uygun koşullar sağlandığında kabul ve barınma merkezlerinde de barındırılabilir.

ç) Mümkün olduğu ölçüde, çocukların yararı, yaşları ve olgunluk düzeyleri dikkate alınarak, kardeşler bir arada bulundurulur. Zorunlu olmadığı sürece konaklama yerlerinde değişiklik yapılmaz.

İl Göç İdaresi Müdürlüklerince refakatsiz çocuğun iltica/sığınma başvurusuna ilişkin kayıt işlemleri tamamlanmasının ardından Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine yönlendirilmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri tarafından refakatsiz çocuklara yönelik işlemler ise 20.10.2015 tarihinde yürürlüğe giren refakatsiz Çocuklar Yönergesi çerçevesinde yürütülmektedir.

Bu doğrultuda 0-12 yaş aralığındaki refakatsiz çocuklar Bakanlığımıza bağlı Çocuk Evleri ile Çocuk Evleri Sitesine yerleştirilmekte. refakatsiz çocuklardan suç mağduru olma, suça sürüklenme, sokakta yaşama, gebelik ve madde bağımlılığı gibi durumu bulunan çocuklar; yaş gruplarına (11-14/15-18) ve cinsiyetlerine göre ihisaslaştırılmış Çocuk Destek Merkezlerinden hizmet almaktadır. 13-18 yaş aralığında olup suça sürüklenme, suç mağduriyeti ya da madde kullanımı bulunmayan refakatsiz çocuklar ise kendileri için ihtisaslaştırılan Çocuk Destek Merkezlerinden hizmet almaktadır.

Kuruluşlara kabulü yapılan refakatsiz çocuklar hakkında ilgili mahkemeden 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbir kararları talep edilmekte ve alınan tedbir kararları doğrultusunda refakatsiz çocuklara yönelik bakım, beslenme, eğitim ve sağlık hizmetleri, meslek edindirme, dil eğitimi vb. hizmetler ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde sunulmaktadır.

Kuruluşlarda korunma altında bulunan ve Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi bulunan refakatsiz çocuklara yönelik statü ve yüksek yarar belirleme mülakatları ise, İl Göç İdaresi Müdürlükleri ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği temsilcileri koordinesinde yürütülmektedir.

4.3.1. Suriyeli çocuklara yönelik uygulamalar.

Topluca sığınma amacıyla sınırlarımıza gelen ve ülkemize kabul edilen Suriye uyruklu kişilere Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından barınma merkezleri oluşturulmuştur. Özel ihtiyaç sahibi grupta yer alan Suriye uyruklu refakatsiz çocuklara ilişkin hizmetler ise Bakanlığımız Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünce 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında yürütülmektedir. Çocuklar öncelikli olarak aile odaklı hizmet modellerine yönlendirilmekte bunun mümkün olmaması durumunda ise çocukların yaş ve cinsiyetlerine uygun kuruluşlara kabulleri gerçekleştirilmektedir.

Suriyelilere yönelik gerçekleştirilecek uygulamaları içeren Geçici Koruma Yönetmeliğinin 23. maddesinin dördüncü fıkrasında “*refakatsiz çocuklar, esas olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinesinde barındırılır. Ancak uygun koşullar sağlandığında refakatsiz çocuklar, geçici barınma merkezlerinin ayrı bir bölümünde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kontrol ve sorumluluğunda AFAD ile işbirliği halinde barındırılabilir.*” hükmü yer almaktadır.

Temel yaşam becerilerini karşılayabilecek gelişimsel yeterliliğe sahip olan 13-18 yaş gurubundaki Suriye uyruklu refakatsiz çocukların ailelerinin izlenmesi, takibi ve aile birleştirilmesinin sağlanması amacıyla ASPB ile AFAD işbirliğinde Adana

Sarıçam Geçici Barınma Merkezi ve Şanlıurfa Harran Geçici Barınma Merkezi içinde Çocuk Koruma Birimleri oluşturulmuştur. Geçici barınma merkezlerinde ailesi ile birlikte yaşayan çocuklar için çocuk dostu alanlar oluşturulmuş ve kreş hizmetleri sunulmaktadır.

Ülkemizde kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri aracılığıyla topluma uyumlarının sağlanması ve Türk çocuklar ile Suriyeli çocuklar arasında karşılıklı diyaloga ve bilgi alışverişine olanak sağlayacak “Sosyal Uyum Programı” düzenlenmektedir. Bu kapsamda verilen akran eğitimleriyle Suriyeli çocukların sosyal uyum problemlerini en aza indirmek, toplumdaki mevcut risk ve kaynaklarla ilgili farkındalık kazandırmak ve aynı zamanda iki kültür arasındaki karşılıklı anlayışın ve hoşgörünün geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Mücbir sebeplerle ülkesini terk etmek zorunda kalmış kişilerin, ülkelerini terk etmesine sebep olan durumun düzelmesi ya da mevcut durum sürdüğü halde kişinin kendi rızası ile vatandaşı olduğu ülkeye geri dönmek istemesi üzerine başlatılan sürece gönüllü geri dönüş denmektedir. Bu çerçevede yetişkin kişiler kendi iradeleri ile 18 yaşından küçük kişiler ise ebeveyn ya da birinci derece yakınları, yoksa kayyum atanması ile gönüllü geri dönüş talebinde bulunabilmektedir.

Gönüllü geri dönüş gerçekleştirebilmesi için uygun koşulların oluşmaması ve yerel entegrasyonun sağlanamaması durumunda üçüncü ülkeye yerleştirilme diğer yöntemlerden biridir. Bu işlem aile birleştirme ve tedavi amaçlı olabildiği gibi üçüncü ülke tarafından mülteci statüsü verilmesi ile de gerçekleştirilebilmektedir. Bu hizmetlerden faydalanma konusunda BMMYK ve Türk Kızılay’ından danışmanlık hizmeti alınabilmektedir. (2016 Faaliyet Raporu, s.88).

YÖNTEM

5. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Çocuk Destek Merkezlerinde korunma ve bakım altında bulunan 13-18 yaş grubu arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların kuruluştta sunulan hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri, yaşadıkları sorunlar ve beklentilerinin tespit etmektir. Bu kapsamda tespit edilen sorunlar ve beklentilere ilişkin öneriler sunmak ve yeni fikirlerin ortaya çıkarılmasını sağlamak da bu tezin başka bir amacıdır.

6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

2017 yılı Haziran-Eylül ayları arasında 10 Çocuk Destek Merkezinde korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz çocuklardan araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 119 çocuk ile görüşme formu aracılığıyla uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kitlesini Türkiye’de refakatsiz sığınmacı çocuklara hizmet veren 10 Çocuk Destek Merkezinde kalan çocuklar oluşturmakta olup araştırmanın örneklemini ise bu kuruluşlarda kalıp çalışmaya katılmaya gönüllü olan 119 çocuk oluşturmaktadır.

7. Araştırma Verilerinin Toplanması

Çocukların demografik özellikleri, hizmetlere ilişkin beklentileri ve yaşadıkları sorunlar ile ilgili bilgi almayı amaçlayan ve 35 sorudan oluşan görüşme formu kuruluşlarda görevli personeller tarafından çocukların gönüllük esası ile katılımları kapsamında uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak oluşturulan görüşme formu kullanılmıştır.

Uygulanan görüşme formları ışığında elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS programından faydalanılmıştır. SPSS programı aracılığı ile analizi yapılan veriler tablo dizini haline getirilmiş ve yorumlanmaları sağlanmıştır.

BULGULAR

Çocuk Destek Merkezlerinde kalan koruma ve bakım altında olan refakatsiz sığınmacı çocukların sunulan hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri, yaşadıkları sorunları ve beklentilerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada 35 sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Bu bölüm görüşme formlarından elde edilen verilerin analiz sonuçlarını içermektedir.

8. Sıklık ve Yüzdeler

Bu bölümde ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocukların sosyo–demografik özellikleri, kaldıkları kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri, yaşadıkları sorunlara ilişkin değerlendirmeleri ve beklentileri verilmiştir.

8.1. Sosyo-Demografik Özelliklerin Sıklık ve Yüzdeler Bilgileri

Tablo 8.1. Sosyo-Demografik Özellikler

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER (N=111)		SIKLIK (s)	ORAN (%)
Cinsiyet	ERKEK	94	84,7
	KADIN	17	15,3
Yaş	13-15 YAŞ	37	33,3
	16-18 YAŞ	74	66,7
Doğum Yeri	AFGANİSTAN	55	49,5
	IRAK	5	4,5
	İRAN	16	14,4
	MISIR	1	,9
	PAKİSTAN	5	4,5
	SOMALİ	4	3,6
	SURİYE	25	22,5
Eğitim Durumu	OKUMA YAZMA BİLMİYOR	24	21,6
	OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	41	36,9
	İLKÖĞRETİME DEVAM	12	10,8
	ORTAÖĞRETİME DEVAM	20	18,0
	OKULA GİTMİYOR	14	12,6
	KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	69	62,2
Türkçe Bilgisi	KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	16	14,4
	KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	23	20,7
	YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	3	2,7

ÇODEM’ de kalan 111 refakatsiz sığınmacı üzerinden yapılan bu çalışmada çalışmaya konu olan kişilerin %84,7’nin (94’ü) erkek olduğu belirlenmiş iken %15,3’nün kadın olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %66,7’i (74’ü) 16-18 yaş aralığında iken %33,3’ü (37’i) 13-15 yaş aralığındadır. ÇODEM’ de kalan refakatsiz sığınmacıların neredeyse yarısı Afganistan doğumlu iken %22,5’i (25’i) Suriye , %14,4’ü (16’i) İran doğumlu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %36,9’nun (41’i) okuryazar fakat bir okul bitirmediği tespit edilmiş iken, %21,6’nın (24’ü) okuma yazma bilmediği, %10,8’nin (12’i) ilköğretime devam ettiği, %18’nin ortaöğretime devam ettiği, %12,6’nın (14’ü) okula gitmediği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya konu olan refakatsiz sığınmacı çocukların %62,2 ‘nin (69’u) türkçeyi konuşabildiği fakat yazamadığı tespit edilmiş iken %14,4’ nün (16’i) konuşamayıp yazamadığı %20,7’nin (23’ü) konuşabilip yazamadığı ve %2,7’nin (3’ü) yazabilip konuşabildiği tespit edilmiştir.

Tablo 8.2. Sosyo-Demografik Özellikler Devam

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER (N=111)		SIKLIK (s)	ORAN (%)
Giriş Yapılan İl	AĞRI	14	12,6
	ANKARA	10	9,0
	ANTALYA	1	,9
	HATAY	16	14,4
	İSTANBUL	13	11,7
	KİLİS	10	9,0
	MARDİN	4	3,6
	ŞANLIURFA	1	,9
	VAN	42	37,8
	Türkiye'ye Girmeden Önce Bulunulan Son Ülke	AFGANİSTAN	8
İRAN		67	60,4
SOMALİ		3	2,7
SURİYE		33	29,7

ÇODEM’ de kalan refakatsiz sığınmacılardan araştırmaya konu olanlar en çok Van (37,8’i), Hatay (%14,4’ü), Ağrı (%12,6’ı), İstanbul (11,7’i) ve Ankara’dan Türkiye’ye girdiği tespit edilmiştir. Refakatsiz sığınmacı çocukların %60,4’nün Türkiye’ye girmeden önce en son İran’da bulunduğu tespit edilmiş iken %29,7’nin Suriye’de %7,2’nin Afganistan’da ve %2,7’nin Somali’de bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.3. Sosyo-Demografik Özellikler Devam

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER (N=111)		SIKLIK (s)	ORAN (%)
Kuruluş Gelme Durumu	DOĞRUDAN	7	6,3
	KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	16	14,4
	İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	41	36,9
	NAKİL	47	42,3
Uluslararası Koruma Başvurusu Durumu	EVET	56	50,5
	HAYIR	55	49,5
Türkiye'ye Giriş Yapılan Yol	DÜZENSİZ GÖÇMEN	15	13,5
	KENDİ BAŞIMA	2	1,8
	GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI	82	73,9
	İNSAN TİCARETİ MAĞDURU OLARAK	2	1,8
	<i>ZORLA ÇALIŞTIRILMA/DİLENDİRİLME</i>	1	,5
	<i>CİNSEL SÖMÜRÜ</i>	1	,5
	YASAL YOLLARLA	10	9,0

Ülkemize giriş yapan refakatsiz sığınmacıların %42,3'ü (47'i) nakil yolu ile %36,9'u(41'i) İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından, %14,4'ü (16'ı) kolluk kuvvetleri aracılığı ile ve %6,3'ü (7'i) doğrudan gelmektedir. Refakatsiz sığınmacıların %50,5'nin (56'ı) uluslararası koruma başvurusu var iken %49,5'nin yoktur. Bunun yanı sıra ülkemize giren sığınmacı çocukların %73,9 (82'i) gibi büyük bir kısmı göçmen kaçakçılığı ile gelmekte iken %13,5'i (15'i) düzensiz göçmen ve %1,8'i (15'i) ise kendi başına gelmektedir.

8.2. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmelerin Sıklık ve Yüzdeler Bilgileri

Tablo 8.4. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeler

KURULUŞ HİZMETLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER (N=111)	SIKLIK (s)	ORAN (%)	
Barınma Hizmetlerine İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	75	67,6
	ORTA	30	27,0
	KÖTÜ	6	5,4
Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	94	84,7
	ORTA	16	14,4
	KÖTÜ	1	,9
Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	69	62,2
	ORTA	24	21,6
	KÖTÜ	18	16,2
Dil Öğrenimine İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	71	64,0
	ORTA	18	16,2
	KÖTÜ	22	19,8
Sosyal, Kültürel, Sportif Faaliyetlere İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	59	53,2
	ORTA	40	36,0
	KÖTÜ	12	10,8
Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	75	67,6
	ORTA	20	18,0
	KÖTÜ	16	14,4
Statü Belirlenmesine Yönelik Çalışmalara İlişkin Değerlendirirseniz?	İYİ	37	33,3
	ORTA	47	42,3
	KÖTÜ	27	24,3

ÇODEM' de kalan refakatsiz sığınmacılara kaldıkları kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri sorulmuştur. Refakatsiz sığınmacı çocukların %67,6'ı (75'i) barınma hizmetlerine ilişkin iyi değerlendirmede bulunmuş iken %27'i (30'u) orta, %5,4'ü (6'i) kötü olarak değerlendirmede bulunmuştur. Araştırmaya konu olan 111 refakatsiz sığınmacı çocukların %84,7'i (94'ü) sağlık hizmetlerini iyi buluyor iken %14,4'ü (16'i) orta, %0,9'u (1'i) ise kötü bulmuştur. Eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri sorulduğunda ise %62,2'i (69'u) iyi, %21,6'ı (24'ü) orta ve %16,2'i (18'i) ise kötü bulmaktadır. Refakatsiz sığınmacı çocukların %64'nün (71'i) dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmeleri iyi iken %53,2'nin (59'u) sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmeleri iyi, %67,6'nın (75'i) psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri iyi ve %33,3'nün (37'nin) statü belirlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin değerlendirmesi iyidir. Genel olarak araştırmaya konu olan 111 refakatsiz sığınmacı çocuklara yöneltilen kuruluş hizmetlerine ilişkin

değerlendirmeleri %50'nin üzerinde iyi bulunmuş iken sadece statü belirlenmesine yönelik çalışmalar %50'nin altında (%33,3) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.5. Kuruluş Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeler Devam

KURULUŞ HİZMETLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER (N=111)	SIKLIK (s)	ORAN (%)	
Geri Dönüş Talebiniz Var Mı?	VAR	18	16,2
	İYİ	9	8,1
	ORTA	7	6,3
	KÖTÜ	2	1,8
	YOK	93	83,8
Üçüncü Ülkede Yaşayan Aile Üyelerinizle Birleştirilme Talebiniz Var Mı?	VAR	39	35,1
	İYİ	16	14,4
	ORTA	11	9,9
	KÖTÜ	12	10,8
	YOK	72	64,9
Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeniz?	İYİ	57	51,4
	ORTA	23	20,7
	KÖTÜ	31	27,9
Yasal Temsilcilik Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeniz?	İYİ	63	56,8
	ORTA	30	27,0
	KÖTÜ	18	16,2
Mesleki Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeniz?	İYİ	35	31,5
	ORTA	21	18,9
	KÖTÜ	55	49,5

Araştırmaya konu olan ÇODEM' de kalan refakatsiz sığınmacıların %16,2'nin (18'i) geri dönüş talebi var iken %83'8 nin (93'ü) yok iken %35,1'nin (39'u) üçüncü ülkede yaşayan aile üyeleri ile birleştirilme talebi var olup %64,9'nun (72'i) yoktur. ÇODEM'de kalan refakatsiz sığınmacıların %1,4'ü tercümanlık hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken %56,8'i (63'ü) yasal temsilcilik hizmetlerini iyi olarak %31,5'i (35'i) ise mesleki eğitim hizmetlerini iyi olarak değerlendirmektedir.

8.3. Yaşanılan Sorunların Sıklık ve Yüzdeler Bilgileri

Tablo 8.6. Yaşanılan Sorunlar

YAŞANILAN SORUNLAR (N=111)		SIKLIK (s)	ORAN (%)
Ülkenizi Terk Ederken Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	62	55,9
	HAYIR	49	44,1
Türkiye'ye Giriş Aşamasında Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	26	23,4
	HAYIR	85	76,6
Kuruluş (ÇODEM) İçerisinde Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	22	19,8
	HAYIR	89	80,2
Kuruluşa Uyum Sorunları Yaşadınız Mı?	EVET	28	25,2
	HAYIR	83	74,8
Sağlık Hizmetlerine Erişimde Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	6	5,4
	HAYIR	105	94,6
Eğitim Almaya İlişkin Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	26	23,4
	HAYIR	85	76,6
Resmi Kurumlarla İşlemlerde Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	10	9,0
	HAYIR	101	91,0
Statünüzün Belirlenmesinde Sorunlar Yaşadınız Mı?	EVET	25	22,5
	HAYIR	86	77,5

Araştırmaya konu olan ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocukların %55,9’u ülkesini terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %23,4’ü Türkiye’ye giriş aşamasında sorun yaşadığını, %19,8’i kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorun yaşadığını, %25,2’i kuruluşa uyum sorunu yaşadığını, %5,4’ü sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşadığı, %23,4’ü eğitim almaya ilişkin sorun yaşadığını, %9’u resmi kurumlarla işlemlerde sorun yaşadığı ve %22,5’i statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

8.4. Beklentilerin Sıklık ve Yüzdeler Bilgileri

Tablo 8.7. Beklentiler

BEKLENTİLER (N=111)		SIKLIK (s)	ORAN (%)
Türkiye'de Kalmak İstiyorum	EVET	51	45,9
	HAYIR	60	54,1
Hedef Ülkeye Geçiş Yapmak İstiyorum	EVET	70	63,1
	HAYIR	41	36,9
Ülkeme Gönüllü Olarak Geri Dönüş Yapmak İstiyorum	EVET	11	9,9
	HAYIR	100	90,1

Refakatsiz sığınmacı çocukların %54,1'i (60'ı) Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %36,9'u (41'i) hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %90,1'i (100'ü) ise ülkesine gönüllü olarak geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

9. Sosyo - Demografik Özelliklere Göre Kuruluş Hizmetleri, Yaşanılan Sorunlar ve Beklentilerin İncelenmesi

Bu bölümde ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, Türkçe bilgisi durumu ve kuruluşa gelme durumları bakımından kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri, yaşadıkları sorunlar ve beklentileri incelenmiştir.

9.1. Cinsiyet Bakımından Kuruluş Hizmetleri, Yaşanılan Sorunlar ve Beklentilerin İncelenmesi

9.1.1. Kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.1. Cinsiyete Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi

		Cinsiyet * Barınma Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme			
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	66,00	24,00	4,00	94,00
	Oran	0,70	0,26	0,04	1,00
KADIN	Frekans	9,00	6,00	2,00	17,00
	Oran	0,53	0,35	0,12	1,00
		Cinsiyet * Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme			
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	82,00	11,00	1,00	94,00
	Oran	0,87	0,12	0,01	1,00
KADIN	Frekans	12,00	5,00	0,00	17,00
	Oran	0,71	0,29	0,00	1,00
		Cinsiyet * Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme			
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	59,00	17,00	18,00	94,00
	Oran	0,63	0,18	0,19	1,00
KADIN	Frekans	10,00	7,00	0,00	17,00
	Oran	0,59	0,41	0,00	1,00
		Cinsiyet * Dil Öğrenimine İlişkin Değerlendirme			
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	55,00	17,00	22,00	94,00
	Oran	0,59	0,18	0,23	1,00
KADIN	Frekans	16,00	1,00	0,00	17,00
	Oran	0,94	0,06	0,00	1,00

Araştırmaya konu olan ÇODEM’ de kalan refakatsiz sığınmacılardan erkeklerin %50’den fazlası barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri (%66), sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri (%82), eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri (%59) ve dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmeleri (%55) iyi olarak değerlendirmektedir. Refakatsiz sığınmacılardan kadınların da %50’den fazlası barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri (%53), sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri (%71), eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri (%59) ve dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmeleri (%94) iyi olarak değerlendirmektedir. Erkekler kuruluş hizmetlerinden en iyi sağlık hizmetlerini (%82) iyi olarak değerlendirmekte iken kadınlar en iyi olarak dil öğrenimlerindeki (%94) imkanları iyi olarak değerlendirmektedir.

Tablo 9.2. Cinsiyete Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam

Cinsiyet * Sosyal, Kültürel, Sportif Faaliyetlere İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	49,00	33,00	12,00	94,00
	Oran	0,52	0,35	0,13	1,00
KADIN	Frekans	10,00	7,00	0,00	17,00
	Oran	0,59	0,41	0,00	1,00
Cinsiyet * Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	65,00	15,00	14,00	94,00
	Oran	0,69	0,16	0,15	1,00
KADIN	Frekans	10,00	5,00	2,00	17,00
	Oran	0,59	0,29	0,12	1,00
Cinsiyet * Statü Belirlenmesine Yönelik Çalışmalara İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	33,00	36,00	25,00	94,00
	Oran	0,35	0,38	0,27	1,00
KADIN	Frekans	4,00	11,00	2,00	17,00
	Oran	0,24	0,65	0,12	1,00
Cinsiyet * Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	46,00	17,00	31,00	94,00
	Oran	0,49	0,18	0,33	1,00
KADIN	Frekans	11,00	6,00	0,00	17,00
	Oran	0,65	0,35	0,00	1,00

Erkekler kuruluş hizmetlerinden psiko-sosyal destek hizmetleri (%65) iyi olarak değerlendirmekte iken tercümanlık hizmetlerini (%31) en kötü olarak değerlendirmektedir. Refakatsiz sığınmacılardan kadınlar tercümanlık hizmetlerini (%65) iyi olarak değerlendirmekte iken psiko-sosyal destek hizmetlerini ve statü belirlenmesine yönelik çalışmaları (%12) en kötü olarak değerlendirmektedir.

Tablo 9.3. Cinsiyete Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme

Cinsiyet * Yasal Temsilcilik Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	53,00	24,00	17,00	94,00
	Oran	0,56	0,26	0,18	1,00
KADIN	Frekans	10,00	6,00	1,00	17,00
	Oran	0,59	0,35	0,06	1,00
Cinsiyet * Mesleki Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
ERKEK	Frekans	27,00	12,00	55,00	94,00
	Oran	0,29	0,13	0,59	1,00
KADIN	Frekans	8,00	9,00	0,00	17,00
	Oran	0,47	0,53	0,00	1,00

Erkeklerin %53'ü yasal temsilcilik hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken %17'İ kötü olarak değerlendirmek olup kadınların ise %59'u iyi %0,06'ı kötü olarak değerlendirmektedir. Ayrıca erkeklerin %29'u mesleki eğitim hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken %9'u kötü olarak değerlendirmekte olup kadınların ise %47'i iyi %53'ü orta olarak değerlendirmektedir.

Tablo 9.4. Cinsiyete Göre Geri Dönüş Talebi Durumu

Cinsiyet * Geri Dönüş Talebi				
		VAR	YOK	
ERKEK	Frekans	15,00	79,00	94,00
	Oran	0,16	0,84	1,00
KADIN	Frekans	3,00	14,00	17,00
	Oran	0,18	0,82	1,00
Cinsiyet * Üçüncü Ülkede Yaşayan Aile Üyelerinizle Birleştirilme Talebi				
		VAR	YOK	
ERKEK	Frekans	30,00	64,00	94,00
	Oran	0,32	0,68	1,00
KADIN	Frekans	9,00	8,00	17,00
	Oran	0,53	0,47	1,00

Erkeklerin %16'nın geri dönüş talebi var iken %84'nün yoktur. Kadınların %18'nin geri dönüş talebi var iken %82'nin yoktur. Bunun yanı sıra erkek refakatsiz sığınmacı çocukların %32'nin aile üyeleri ile birleştirilme talebi var iken %68'nin yoktur. Kadın refakatsiz sığınmacıların ise %53'nün aile üyeleri ile birleştirilme talebi var iken %47'nin talebi yoktur.

9.1.2. Yaşanılan sorunlara yönelik değerlendirmeler.

Tablo 9.5. Cinsiyete Göre Yaşanılan Sorunlar

Cinsiyet * Ülkeyi Terk Ederken Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	50,00	44,00	94,00
	Oran	0,53	0,47	1,00
KADIN	Frekans	12,00	5,00	17,00
	Oran	0,71	0,29	1,00
Cinsiyet * Türkiye'ye Giriş Aşamasında Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	18,00	76,00	94,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
KADIN	Frekans	8,00	9,00	17,00
	Oran	0,47	0,53	1,00
Cinsiyet * Kuruluş (ÇODEM) İçerisinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	14,00	80,00	94,00
	Oran	0,15	0,85	1,00
KADIN	Frekans	8,00	9,00	17,00
	Oran	0,47	0,53	1,00
Cinsiyet * Kuruluşa Uyum Konusunda Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	19,00	75,00	94,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
KADIN	Frekans	9,00	8,00	17,00
	Oran	0,53	0,47	1,00

Araştırmaya konu olan ÇODEM' de kalan erkek refakatsiz sığınmacıların en çok yaşadığı sorun ülkeyi terk ederken yaşadıkları sorunlar (%53) iken en az yaşadığı sorun kuruluş içerisinde yaşadıkları (%85) sorunlardır. Kadın refakatsiz sığınmacı çocukların ise yine en çok yaşadığı sorun ülkeyi terk ederken yaşadıkları sorunlar (%71) iken en az yaşadığı sorun kuruluş içerisinde yaşadıkları (%53) sorunlardır.

Tablo 9.6. Cinsiyete Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Cinsiyet * Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	3,00	91,00	94,00
	Oran	0,03	0,97	1,00
KADIN	Frekans	3,00	14,00	17,00
	Oran	0,18	0,82	1,00
Cinsiyet * Eğitim Almaya İlişkin Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	19,00	75,00	94,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
KADIN	Frekans	7,00	10,00	17,00
	Oran	0,41	0,59	1,00
Cinsiyet * Resmi Kurumlarla İşlemlerde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	10,00	84,00	94,00
	Oran	0,11	0,89	1,00
KADIN	Frekans	0,00	17,00	17,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Cinsiyet * Statü Belirlenmesinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	16,00	78,00	94,00
	Oran	0,17	0,83	1,00
KADIN	Frekans	9,00	8,00	17,00
	Oran	0,53	0,47	1,00

Erkek refakatsiz sığınmacı çocuklar genel olarak sağlık hizmetlerine erişimde (%3), eğitim almaya ilişkin yaşanan sorunlarda (%20), resmi kurumlarla işlemlerde (%11) ve statü belirlenmesine ilişkin (%17) sorunlarda çok büyük problemler yaşamadıkları tespit edilmiştir. Kadın refakatsiz sığınmacı çocuklar ise %53 oranında statü belirlenmesinde sorunlar yaşadıkları tespit edilmiş iken bunun dışında sağlık, eğitim, resmi kurumlarla işlemlerde ve statü belirlenmesinde çok büyük problemler yaşamadığı tespit edilmiştir.

9.1.3. Beklentilere ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.6. Cinsiyete Göre Beklentiler

Cinsiyet * Türkiye'de Kalma Durumu				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	43,00	51,00	94,00
	Oran	0,46	0,54	1,00
KADIN	Frekans	8,00	9,00	17,00
	Oran	0,47	0,53	1,00
Cinsiyet * Hedef lkeye Geçiş Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	61,00	33,00	94,00
	Oran	0,65	0,35	1,00
KADIN	Frekans	9,00	8,00	17,00
	Oran	0,53	0,47	1,00
Cinsiyet * lkeme Gönüllü Olarak Geri Dönüş Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
ERKEK	Frekans	10,00	84,00	94,00
	Oran	0,11	0,89	1,00
KADIN	Frekans	1,00	16,00	17,00
	Oran	0,06	0,94	1,00

Erkek refakatsiz sığınmacı çocukların %43' bundan sonra Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %65'i hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini belirtmiş ve %11'i ise ülkesine gönüllü olarak geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. Kadın refakatsiz sığınmacı çocukların ise %47'i Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %53' hedef ülkeye geçiş yapma istediğini ve %6'ı ise ülkesine gönüllü olarak geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

9.2. Yaş Bakımından Kuruluş Hizmetleri, Yaşanılan Sorunlar ve Beklentilerinin İncelenmesi

9.2.1. Kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.7. Yaşa Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi

YAŞ KATEGORİ * Barınma Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	32,00	5,00	0,00	37,00
	Oran	0,86	0,14	0,00	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	43,00	25,00	6,00	74,00
	Oran	0,58	0,34	0,08	1,00
YAŞ KATEGORİ * Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	33,00	3,00	1,00	37,00
	Oran	0,89	0,08	0,03	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	61,00	13,00	0,00	74,00
	Oran	0,82	0,18	0,00	1,00
YAŞ KATEGORİ * Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	28,00	7,00	2,00	37,00
	Oran	0,76	0,19	0,05	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	41,00	17,00	16,00	74,00
	Oran	0,55	0,23	0,22	1,00
YAŞ KATEGORİ * Dil Öğrenimine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	28,00	5,00	4,00	37,00
	Oran	0,76	0,14	0,11	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	43,00	13,00	18,00	74,00
	Oran	0,58	0,18	0,24	1,00

Araştırmaya konu olan 13-15 yaş arası refakatsiz sığınmacı çocukların %86'ı barınma hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken 16-18 yaş arasındaki çocukların %58'i iyi olarak değerlendirmektedir. 13-15 yaş arasındaki çocukların %89'nun sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken 16-18 yaş arasındaki refakatsiz çocukların %82'i iyi olarak değerlendirmektedir. Bunun yanı sıra 13-15 yaş arası refakatsiz sığınmacı çocukların %76'nın eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken 16-18 yaş arası çocukların %55'nin eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Bunun dışında 13-15 yaş arası refakatsiz sığınmacı çocukların

%76'nın dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken 16-18 yaş arası çocukların %58'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Genel olarak 13-15 yaş arası refakatsiz sığınmacı çocukların kuruluş hizmetlerine ilişkin en memnun oldukları konular sağlık (%89) ve barınma (%86) hizmetleri olup 16-18 yaş arası çocukların sağlık hizmetidir (%82). Refakatsiz çocukların yaşları arttıkça barınma, sağlık, eğitim ve dil hizmetlerine ilişkin memnuniyetlerinin azaldığı görülmektedir. 13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların bu alanlarda memnuniyetleri 16-18 yaş arasındaki çocuklara göre daha iyidir.

Tablo 9.8. Yaşa Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam

YAŞ KATEGORİ * Sosyal, Kültürel, Sportif Faaliyetlere İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	20,00	11,00	6,00	37,00
	Oran	0,54	0,30	0,16	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	39,00	29,00	6,00	74,00
	Oran	0,53	0,39	0,08	1,00
YAŞ KATEGORİ * Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	28,00	4,00	5,00	37,00
	Oran	0,76	0,11	0,14	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	47,00	16,00	11,00	74,00
	Oran	0,64	0,22	0,15	1,00
YAŞ KATEGORİ * Statü Belirlenmesine Yönelik Çalışmalara İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	19,00	13,00	5,00	37,00
	Oran	0,51	0,35	0,14	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	18,00	34,00	22,00	74,00
	Oran	0,24	0,46	0,30	1,00
YAŞ KATEGORİ * Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	23,00	6,00	8,00	37,00
	Oran	0,62	0,16	0,22	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	34,00	17,00	23,00	74,00
	Oran	0,46	0,23	0,31	1,00

ÇODEM'de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan 13-15 yaş arasında olanların %54'nün sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmesi iyi iken %76'nın psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %51'nin statü belirlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin değerlendirmesi ve %62'nin tercümanlık

hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. 16-18 yaş arası refakatsiz sığınmacı çocukların ise %53'nün sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmesi iyi iken %64'nün psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %21'nün statü belirlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin değerlendirmesi ve %46'nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Refakatsiz çocukların yaşları arttıkça sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler, psiko-sosyal destek hizmetler, statü belirlenmesine yönelik işlemler ve tercümanlık hizmetlerine ilişkin memnuniyetlerinin azaldığı görülmektedir. 13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların bu alanlarda memnuniyetleri 16-18 yaş arasındaki çocuklara göre daha iyidir.

Tablo 9.9. Yaşa Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme

YAŞ KATEGORİ * Yasal Temsilcilik Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	27,00	8,00	2,00	37,00
	Oran	0,73	0,22	0,05	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	36,00	22,00	16,00	74,00
	Oran	0,49	0,30	0,22	1,00
YAŞ KATEGORİ * Mesleki Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
13-15 YAŞ	Frekans	18,00	6,00	13,00	37,00
	Oran	0,49	0,16	0,35	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	17,00	15,00	42,00	74,00
	Oran	0,23	0,20	0,57	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan 13-15 yaş arasında olanların %73'nün yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi 16-18 yaş arasındaki çocukların %49'nun memnuniyeti iyidir. Bunun yanı sıra 13-15 yaş arasındaki çocukların mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken 16-18 yaş arasındaki çocukların %23'nün mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.10. Yaş'a Göre Geri Dönüş Talebi Durumu

YAŞ KATEGORİ * Geri Dönüş Talebine İlişkin Değerlendirme				
		VAR	YOK	
13-15 YAŞ	Frekans	10,00	27,00	37,00
	Oran	0,27	0,73	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	8,00	66,00	74,00
	Oran	0,11	0,89	1,00
YAŞ KATEGORİ * Üçüncü Ülkede Yaşayan Aile Üyelerinizle Birleştirilme Talebine İlişkin Değerlendirme				
		VAR	YOK	
13-15 YAŞ	Frekans	14,00	23,00	37,00
	Oran	0,38	0,62	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	25,00	49,00	74,00
	Oran	0,34	0,66	1,00

13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların %27'nin geri dönüş talebi var iken %38'nin aile üyeleri ile birleştirilme talepleri vardır. 16-18 yaş arasındaki çocukların ise %11'nin geri dönüş talebi var iken %34'nün aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır.

9.2.2. Yaşanılan sorunlara yönelik değerlendirmeler.

Tablo 9.11. Yaşa Göre Yaşanılan Sorunlar

YAŞ KATEGORİ * Ülkeyi Terk Ederken Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	20,00	17,00	37,00
	Oran	0,54	0,46	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	42,00	32,00	74,00
	Oran	0,57	0,43	1,00
YAŞ KATEGORİ * Türkiye'ye Giriş Aşamasında Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	9,00	28,00	37,00
	Oran	0,24	0,76	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	17,00	57,00	74,00
	Oran	0,23	0,77	1,00
YAŞ KATEGORİ * Kuruluş (ÇODEM) İçerisinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	3,00	34,00	37,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	19,00	55,00	74,00
	Oran	0,26	0,74	1,00
YAŞ KATEGORİ * Kuruluşa Uyumda Yaşanılan Sorunları				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	7,00	30,00	37,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	21,00	53,00	74,00
	Oran	0,28	0,72	1,00

ÇODEM’de kalan 13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların %54’ü ülkesini terk ederken sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %24’ü Türkiye’ye giriş aşamasında, %8’i kuruluş (ÇODEM) içerisinde ve %19’u kuruluşa uyumda sorunlar yaşadığını belirtmiştir. 16-18 yaş arasındaki çocukların ise %57’i ülkesini terk ederken sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %23’ü Türkiye’ye giriş aşamasında %26’ı kuruluş (ÇODEM) içerisinde ve %28’i kuruluşa uyumda sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.12. Yaşa Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

YAŞ KATEGORİ * Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	0,00	37,00	37,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	6,00	68,00	74,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
YAŞ KATEGORİ * Eğitim Almaya İlişkin Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	7,00	30,00	37,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	19,00	55,00	74,00
	Oran	0,26	0,74	1,00
YAŞ KATEGORİ * Resmi Kurumlarla İşlemlerde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	4,00	33,00	37,00
	Oran	0,11	0,89	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	6,00	68,00	74,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
YAŞ KATEGORİ * Statüsünün Belirlenmesinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	12,00	25,00	37,00
	Oran	0,32	0,68	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	13,00	61,00	74,00
	Oran	0,18	0,82	1,00

ÇODEM’de kalan 13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların %19’u eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %11’i resmi kurumlarla işlemlerde ve %32’i ise statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. 16-18 yaş arasındaki çocukların ise %8’i sağlık hizmetlerine ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %26’ı eğitim almaya ilişkin, %8’i resmi kurumlarla işlemlerde ve %18’i ise statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

9.2.3. Beklentilere ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.13. Yaşıa Göre Beklentiler

YAŞ KATEGORİ * Türkiye'de Kalma Durumu				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	16,00	21,00	37,00
	Oran	0,43	0,57	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	35,00	39,00	74,00
	Oran	0,47	0,53	1,00

YAŞ KATEGORİ * Hedef Ülkeye Geçiş Yapmak Durumu				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	22,00	15,00	37,00
	Oran	0,59	0,41	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	48,00	26,00	74,00
	Oran	0,65	0,35	1,00

YAŞ KATEGORİ * Ülkeye Gönüllü Olarak Geri Dönüş Yapmak Durumu				
		EVET	HAYIR	
13-15 YAŞ	Frekans	1,00	36,00	37,00
	Oran	0,03	0,97	1,00
16-18 YAŞ	Frekans	10,00	64,00	74,00
	Oran	0,14	0,86	1,00

ÇODEM'de kalan 13-15 yaş arası refakatsiz sığınmacı çocukların %43'ü Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %59'u hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini ve %3'ü ise kendi ülkesine gönüllü olarak geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. 16-18 yaş arasındaki çocukların ise %47'i Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %65' hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini ve %14'ü ise ülkesini gönüllü olarak geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

9.3. Eğitim Durumu Bakımından Kuruluş Hizmetleri, Yaşanılan Sorunlar ve Beklentilerin İncelenmesi

9.3.1. Kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.14. Eğitim Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi

Eğitim Durumunuz? * Barınma Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme				
		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	15,00	8,00	1,00
	Oran	0,63	0,33	0,04
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	29,00	10,00	2,00
	Oran	0,71	0,24	0,05
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	10,00	1,00	1,00
	Oran	0,83	0,08	0,08
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	10,00	8,00	2,00
	Oran	0,50	0,40	0,10
OKULA GİTMİYOR	Frekans	11,00	3,00	0,00
	Oran	0,79	0,21	0,00
Eğitim Durumunuz? * Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme				
		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	19,00	4,00	1,00
	Oran	0,79	0,17	0,04
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	35,00	6,00	0,00
	Oran	0,85	0,15	0,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	11,00	1,00	0,00
	Oran	0,92	0,08	0,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	15,00	5,00	0,00
	Oran	0,75	0,25	0,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	14,00	0,00	0,00
	Oran	1,00	0,00	0,00
Eğitim Durumunuz? * Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme				
		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	17,00	5,00	2,00
	Oran	0,71	0,21	0,08
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	18,00	10,00	13,00
	Oran	0,44	0,24	0,32
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	10,00	2,00	0,00
	Oran	0,83	0,17	0,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	12,00	5,00	3,00
	Oran	0,60	0,25	0,15
OKULA GİTMİYOR	Frekans	12,00	2,00	0,00
	Oran	0,86	0,14	0,00

ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan araştırmaya konu olup okuma yazma bilmeyenlerin %63’nün barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %79’nun sağlık hizmetlerine ilişkin, %71’i eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %71’nin barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %85’nin sağlık hizmetlerine ilişkin, %44’nün ise eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. İlköğretime devam edenlerin %83’nün barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %92’nin sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %83’nün ise eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Ortaöğretime devam edenlerin %50’nin barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %75’nin sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %60’nın ise eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okula gitmeyenlerin %79’nun barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %86’nın eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.15. Eğitim Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam

Eğitim Durumunuz? * Dil Öğrenimine İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	19,00	3,00	2,00
	Oran	0,79	0,13	0,08
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	21,00	7,00	13,00
	Oran	0,51	0,17	0,32
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	12,00	0,00	0,00
	Oran	1,00	0,00	0,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	6,00	8,00	6,00
	Oran	0,30	0,40	0,30
OKULA GİTMİYOR	Frekans	13,00	0,00	1,00
	Oran	0,93	0,00	0,07
Eğitim Durumunuz? * Sosyal, Kültürel, Sportif Faaliyetlere İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	13,00	6,00	5,00
	Oran	0,54	0,25	0,21
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	16,00	22,00	3,00
	Oran	0,39	0,54	0,07
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	9,00	3,00	0,00
	Oran	0,75	0,25	0,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	9,00	8,00	3,00
	Oran	0,45	0,40	0,15
OKULA GİTMİYOR	Frekans	12,00	1,00	1,00
	Oran	0,86	0,07	0,07
Eğitim Durumunuz? * Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	19,00	2,00	3,00
	Oran	0,79	0,08	0,13
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	29,00	7,00	5,00
	Oran	0,71	0,17	0,12
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	8,00	4,00	0,00
	Oran	0,67	0,33	0,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	9,00	7,00	4,00
	Oran	0,45	0,35	0,20
OKULA GİTMİYOR	Frekans	10,00	0,00	4,00
	Oran	0,71	0,00	0,29

ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan araştırmaya konu olup okuma yazma bilmeyenlerin %79’nun dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %54’nün sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere, %79’u psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %51’nin dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %39’nun sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere, %71’nin psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

İlköğretime devam eden çocukların %75'nin sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmesi iyi iken, %67'nin psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Ortaöğretime devam eden çocukların %30'nun dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %45'nin sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere, %45'nin psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okula gitmeyen çocukların %93'nün dil öğrenimlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %86'nın sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere, %71'nin psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.16. Eğitim Durumuna Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme

Eğitim Durumunuz? * Statü Belirlenmesine Yönelik Çalışmalara İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	13,00	8,00	3,00
	Oran	0,54	0,33	0,13
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	11,00	19,00	11,00
	Oran	0,27	0,46	0,27
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	2,00	7,00	3,00
	Oran	0,17	0,58	0,25
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	3,00	11,00	6,00
	Oran	0,15	0,55	0,30
OKULA GİTMİYOR	Frekans	8,00	2,00	4,00
	Oran	0,57	0,14	0,29
Eğitim Durumunuz? * Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	11,00	8,00	5,00
	Oran	0,46	0,33	0,21
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	23,00	6,00	12,00
	Oran	0,56	0,15	0,29
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	7,00	4,00	1,00
	Oran	0,58	0,33	0,08
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	8,00	3,00	9,00
	Oran	0,40	0,15	0,45
OKULA GİTMİYOR	Frekans	8,00	2,00	4,00
	Oran	0,57	0,14	0,29

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %54'nün statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %46'nın tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %27'nin statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %56'nın tercümanlık hizmetlerine

ilişkin değerlendirmesi iyidir. İlköğretime devam edenlerin %17'nin statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %58'nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Ortaöğretime devam edenlerin %15'nin statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %40'nın tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okula gitmeyenlerin %57'nin statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %57'nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.17. Eğitim Durumuna Göre Yasal Temsilcilik ve Mesleki Eğitime İlişkin Değerlendirme

Eğitim Durumunuz? * Yasal Temsilcilik Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	18,00	5,00	1,00
	Oran	0,75	0,21	0,04
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	22,00	14,00	5,00
	Oran	0,54	0,34	0,12
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	6,00	3,00	3,00
	Oran	0,50	0,25	0,25
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	5,00	6,00	9,00
	Oran	0,25	0,30	0,45
OKULA GİTMİYOR	Frekans	12,00	2,00	0,00
	Oran	0,86	0,14	0,00
Eğitim Durumunuz? * Mesleki Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme		İYİ	ORTA	KÖTÜ
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	10,00	7,00	7,00
	Oran	0,42	0,29	0,29
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	9,00	7,00	25,00
	Oran	0,22	0,17	0,61
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	6,00	3,00	3,00
	Oran	0,50	0,25	0,25
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	2,00	2,00	16,00
	Oran	0,10	0,10	0,80
OKULA GİTMİYOR	Frekans	8,00	2,00	4,00
	Oran	0,57	0,14	0,29

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %75'nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %42'nin mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %54'nün yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %22'nin mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. İlköğretime devam

edenlerin %50'nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %50'nin mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Ortaöğretime devam edenlerin %25'nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %10'nun mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Okula gitmeyenlerin %86'nın yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %57'nin mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.18. Eğitim Durumuna Göre Geri Dönüş Talebi Durumu

Eğitim Durumunuz? * Geri Dönüş Talebi				
		VAR	YOK	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	7,00	17,00	24,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	5,00	36,00	41,00
	Oran	0,12	0,88	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	2,00	10,00	12,00
	Oran	0,17	0,83	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	1,00	19,00	20,00
	Oran	0,05	0,95	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	3,00	11,00	14,00
	Oran	0,21	0,79	1,00
Eğitim Durumunuz? * Üçüncü Ülkede Yaşayan Aile Üyelerinizle Birleştirilme Talebi				
		VAR	YOK	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	11,00	13,00	24,00
	Oran	0,46	0,54	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	16,00	25,00	41,00
	Oran	0,39	0,61	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	3,00	9,00	12,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	4,00	16,00	20,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	5,00	9,00	14,00
	Oran	0,36	0,64	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %29'nun geri dönüş talebi var iken %46'nın aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %12'nin geri dönüş talebi var iken %39'nun aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. İlköğretime devam edenlerin %17'nin geri dönüş talebi var iken %25'nin aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Ortaöğretime devam edenlerin %5'nin geri dönüş talebi var iken %20'nin aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır.

Okula gitmeyenlerin %21'nin geri dönüş talebi var iken %36'nın aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır.

9.3.2. Yaşanılan sorunlara yönelik değerlendirmeler.

Tablo 9.19. Eğitim Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar

Eğitim Durumunuz? * Ülkenizi Terk Ederken Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	12,00	12,00	24,00
	Oran	0,50	0,50	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	24,00	17,00	41,00
	Oran	0,59	0,41	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	6,00	6,00	12,00
	Oran	0,50	0,50	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	13,00	7,00	20,00
	Oran	0,65	0,35	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	7,00	7,00	14,00
	Oran	0,50	0,50	1,00
Eğitim Durumunuz? * Türkiye'ye Giriş Aşamasında Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	7,00	17,00	24,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	5,00	36,00	41,00
	Oran	0,12	0,88	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	4,00	8,00	12,00
	Oran	0,33	0,67	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	6,00	14,00	20,00
	Oran	0,30	0,70	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	4,00	10,00	14,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
Eğitim Durumunuz? * Kuruluş (ÇODEM) İçerisinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	2,00	22,00	24,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	10,00	31,00	41,00
	Oran	0,24	0,76	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	3,00	9,00	12,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	5,00	15,00	20,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	2,00	12,00	14,00
	Oran	0,14	0,86	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %50'i ülkesini terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %29'u Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığı, %8'i ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %59'i ülkesini terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %12'i Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığı, %24'ü ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. İlköğretime devam edenlerin %50'i ülkesini terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %33'ü Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığı, %25'i ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Ortaöğretime devam edenlerin %65'i ülkesini terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %30'u Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığı, %25'i ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Okula devam etmeyenlerin %50'i ülkesini terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %29'u Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığı, %14'ü ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.20. Eğitim Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Eğitim Durumunuz? * Kuruluşa Uyum Sorunları				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	8,00	16,00	24,00
	Oran	0,33	0,67	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	8,00	33,00	41,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	3,00	9,00	12,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	7,00	13,00	20,00
	Oran	0,35	0,65	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	2,00	12,00	14,00
	Oran	0,14	0,86	1,00
Eğitim Durumunuz? * Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	0,00	24,00	24,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	4,00	37,00	41,00
	Oran	0,10	0,90	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	0,00	12,00	12,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	2,00	18,00	20,00
	Oran	0,10	0,90	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	0,00	14,00	14,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Eğitim Durumunuz? * Eğitim Almaya İlişkin Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	7,00	17,00	24,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	8,00	33,00	41,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	1,00	11,00	12,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	7,00	13,00	20,00
	Oran	0,35	0,65	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	3,00	11,00	14,00
	Oran	0,21	0,79	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %33'ü kuruluşa uyum sorunu yaşadığını belirtmiş iken %29'u eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %20'i kuruluşa uyum sorunu yaşadığını belirtmiş iken %10'sa sağlık hizmetlerine erişimde, %20'i eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir. İlköğretime devam edenlerin %25'i kuruluşa uyum sorunu yaşadığını belirtmiş iken %8'i eğitim almaya ilişkin sorunlar

yaşadığını belirtmiştir. Ortaöğretime devam edenlerin %35'i kuruluşa uyum sorunu yaşadığını belirtmiş iken %10'u sağlık hizmetlerine erişimde, %35'i eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Okula devam etmeyenlerin %14'ü kuruluşa uyum sorunu yaşadığını belirtmiş iken %21'i eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.21. Eğitim Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Eğitim Durumunuz? * Resmi Kurumlarla İşlemlerde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	2,00	22,00	24,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	1,00	40,00	41,00
	Oran	0,02	0,98	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	1,00	11,00	12,00
	Oran	0,08	0,92	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	4,00	16,00	20,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	2,00	12,00	14,00
	Oran	0,14	0,86	1,00
Eğitim Durumunuz? * Statü Belirlenmesinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	10,00	14,00	24,00
	Oran	0,42	0,58	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	5,00	36,00	41,00
	Oran	0,12	0,88	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	5,00	7,00	12,00
	Oran	0,42	0,58	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	2,00	18,00	20,00
	Oran	0,10	0,90	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	3,00	11,00	14,00
	Oran	0,21	0,79	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %8'i resmi kurumlarla işlemlerde sorun yaşadığını belirtmiş iken %42'i statü belirlenmesinde sorun yaşadığını belirtmiştir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %2'i resmi kurumlarla işlemlerde sorun yaşadığını belirtmiş iken %12'i statü belirlenmesinde sorun yaşadığını belirtmiştir. İlköğretime devam edenlerin %8'i resmi kurumlarla işlemlerde sorun yaşadığını belirtmiş iken %42'i statü belirlenmesinde sorun yaşadığını belirtmiştir. Ortaöğretime devam edenlerin %20'i resmi kurumlarla

işlemlerde sorun yaşadığını belirtmiş iken %10'u statü belirlenmesinde sorun yaşadığını belirtmiştir. Okula gitmeyenlerin %14'ü resmi kurumlarla işlemlerde sorun yaşadığını belirtmiş iken %21'i statü belirlenmesinde sorun yaşadığını belirtmiştir.

9.3.3. Beklentilere ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.22. Eğitim Durumuna Göre Beklentiler

Eğitim Durumunuz? * Türkiye'de Kalma Durumu				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	14,00	10,00	24,00
	Oran	0,58	0,42	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	20,00	21,00	41,00
	Oran	0,49	0,51	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	4,00	8,00	12,00
	Oran	0,33	0,67	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	12,00	8,00	20,00
	Oran	0,60	0,40	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	1,00	13,00	14,00
	Oran	0,07	0,93	1,00
Eğitim Durumunuz? * Hedef Ülkeye Geçiş Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	15,00	9,00	24,00
	Oran	0,63	0,38	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	26,00	15,00	41,00
	Oran	0,63	0,37	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	5,00	7,00	12,00
	Oran	0,42	0,58	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	12,00	8,00	20,00
	Oran	0,60	0,40	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	12,00	2,00	14,00
	Oran	0,86	0,14	1,00
Eğitim Durumunuz? * Ülkeme Gönüllü Olarak Geri Dönüş Yapmak Durumu				
		EVET	HAYIR	
OKUMA YAZMA BİLMİYOR	Frekans	3,00	21,00	24,00
	Oran	0,13	0,88	1,00
OKURYAZAR FAKAT BİR OKUL BİTİRMEDİ	Frekans	2,00	39,00	41,00
	Oran	0,05	0,95	1,00
İLKÖĞRETİME DEVAM	Frekans	4,00	8,00	12,00
	Oran	0,33	0,67	1,00
ORTAÖĞRETİME DEVAM	Frekans	0,00	20,00	20,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
OKULA GİTMİYOR	Frekans	2,00	12,00	14,00
	Oran	0,14	0,86	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan okuma yazma bilmeyenlerin %58'i Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %63'ü hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %13'ü ise gönüllü olarak ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. Okuryazar fakat bir okul bitirmeyenlerin %49'u Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %63'ü hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %5'1 ise gönüllü olarak ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. İlköğretime devam edenlerin %33'ü Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %42'i hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %33'ü ise gönüllü olarak ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. Ortaöğretime devam edenlerin %60'1 Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %60'1 hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini belirtmiştir. Okula gitmeyenlerin %7'i Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %86'1 hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %14'ü ise gönüllü olarak ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

9.4. Türkçe Bilgisi Durumu Bakımından Kuruluş Hizmetleri, Yaşanılan Sorunlar ve Beklentilerin İncelenmesi

9.4.1. Kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.23. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi

Türkçe Biliyor Musunuz? * Barınma Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	43,00	22,00	4,00	69,00
	Oran	0,62	0,32	0,06	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	11,00	5,00	0,00	16,00
	Oran	0,69	0,31	0,00	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	18,00	3,00	2,00	23,00
	Oran	0,78	0,13	0,09	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	57,00	11,00	1,00	69,00
	Oran	0,83	0,16	0,01	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	16,00	0,00	0,00	16,00
	Oran	1,00	0,00	0,00	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	18,00	5,00	0,00	23,00
	Oran	0,78	0,22	0,00	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	48,00	15,00	6,00	69,00
	Oran	0,70	0,22	0,09	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	10,00	4,00	2,00	16,00
	Oran	0,63	0,25	0,13	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	11,00	5,00	7,00	23,00
	Oran	0,48	0,22	0,30	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	0,00	1,00	1,00

ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %62’i barınma hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken %83’nin sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi ve %70’nin eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Türkçeyi hem konuşup hem de yazamayanların %69’u barınma hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken %63’nün eğitim hizmetlerine ilişkin

değerlendirmesi iyidir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %78'i barınma hizmetlerini iyi olarak değerlendirmekte iken %78'nin sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi ve %48'nin eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.24. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam

Türkçe Biliyor Musunuz? * Dil Öğrenimine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	48,00	12,00	9,00	69,00
	Oran	0,70	0,17	0,13	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	10,00	1,00	5,00	16,00
	Oran	0,63	0,06	0,31	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	13,00	5,00	5,00	23,00
	Oran	0,57	0,22	0,22	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	0,00	1,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Sosyal, Kültürel, Sportif Faaliyetlere İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	37,00	24,00	8,00	69,00
	Oran	0,54	0,35	0,12	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	10,00	5,00	1,00	16,00
	Oran	0,63	0,31	0,06	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	12,00	8,00	3,00	23,00
	Oran	0,52	0,35	0,13	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	0,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	41,00	17,00	11,00	69,00
	Oran	0,59	0,25	0,16	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	14,00	1,00	1,00	16,00
	Oran	0,88	0,06	0,06	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	17,00	2,00	4,00	23,00
	Oran	0,74	0,09	0,17	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Statü Belirlenmesine Yönelik Çalışmalara İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	22,00	32,00	15,00	69,00
	Oran	0,32	0,46	0,22	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	7,00	3,00	6,00	16,00
	Oran	0,44	0,19	0,38	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	8,00	11,00	4,00	23,00
	Oran	0,35	0,48	0,17	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	1,00	2,00	3,00
	Oran	0,00	0,33	0,67	1,00

Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %70'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %54'nün sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmesi, %59'nun psiko, sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi ve %32'nin statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %63'nün dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %63'nün sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmesi, %88'nin psiko, sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi ve %44'nün statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %57'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %52'nin sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmesi, %74'nün psiko, sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi ve %35'nin statü belirlenmesine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.25. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam

Türkçe Biliyor Musunuz? * Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	35,00	11,00	23,00	69,00
	Oran	0,51	0,16	0,33	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	7,00	5,00	4,00	16,00
	Oran	0,44	0,31	0,25	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	12,00	7,00	4,00	23,00
	Oran	0,52	0,30	0,17	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Yasal Temsilcilik Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	35,00	18,00	16,00	69,00
	Oran	0,51	0,26	0,23	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	11,00	3,00	2,00	16,00
	Oran	0,69	0,19	0,13	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	14,00	9,00	0,00	23,00
	Oran	0,61	0,39	0,00	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Mesleki Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	25,00	11,00	33,00	69,00
	Oran	0,36	0,16	0,48	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	4,00	5,00	7,00	16,00
	Oran	0,25	0,31	0,44	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	6,00	5,00	12,00	23,00
	Oran	0,26	0,22	0,52	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	0,00	1,00	1,00

ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %51’nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %51’nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %36’nın ise mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %44’nün tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %69’nun yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %25’nin ise mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %52’nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %61’nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %25’nin ise mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.26. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Geri Dönüş Talebi Durumu

Türkçe Biliyor Musunuz? * Geri Dönüş Talebi				
		VAR	YOK	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	9,00	60,00	69,00
	Oran	0,13	0,87	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	5,00	11,00	16,00
	Oran	0,31	0,69	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	20,00	23,00
	Oran	0,13	0,87	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	1,00	2,00	3,00
	Oran	0,33	0,67	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Üçüncü Ülkede Yaşayan Aile Üyelerinizle Birleştirilme				
		VAR	YOK	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	25,00	44,00	69,00
	Oran	0,36	0,64	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	13,00	16,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	11,00	12,00	23,00
	Oran	0,48	0,52	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00

Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %13’nün ülkesine geri dönüş talebi var iken %36’nın aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %31’nin ülkesine geri dönüş talebi var iken %48’nin aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %13’nün ülkesine geri dönüş talebi var iken %48’nin aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır.

9.4.2. Yaşanılan sorunlara yönelik değerlendirmeler.

Tablo 9.27. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Yaşanılan Sorunlar

Türkçe Biliyor Musunuz? * Ülkeyi Terk Ederken Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	42,00	27,00	69,00
	Oran	0,61	0,39	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	7,00	9,00	16,00
	Oran	0,44	0,56	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	12,00	11,00	23,00
	Oran	0,52	0,48	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	1,00	2,00	3,00
	Oran	0,33	0,67	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Türkiye'ye Giriş Aşamasında Sorunlar Yaşadınız Mı?				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	20,00	49,00	69,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	13,00	16,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	20,00	23,00
	Oran	0,13	0,87	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Kuruluş (ÇODEM) İçerisinde Sorunlar Yaşadınız Mı?				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	14,00	55,00	69,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	13,00	16,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	5,00	18,00	23,00
	Oran	0,22	0,78	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00

Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %61'i ülkeyi terk ederken sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %29'u Türkiye'ye giriş aşamasında %20'i ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorun yaşadığını belirtmiştir. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %44'ü ülkeyi terk ederken sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %19'u Türkiye'ye giriş aşamasında %19'u ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorun yaşadığını belirtmiştir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %52'nin ülkeyi terk ederken sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %22'i Türkiye'ye giriş aşamasında %22'i ise kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorun yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.28. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Türkçe Biliyor Musunuz? * Kuruluşa Uyum Sorunları				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	21,00	48,00	69,00
	Oran	0,30	0,70	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	13,00	16,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	4,00	19,00	23,00
	Oran	0,17	0,83	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	5,00	64,00	69,00
	Oran	0,07	0,93	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	0,00	16,00	16,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	1,00	22,00	23,00
	Oran	0,04	0,96	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Eğitim Almaya İlişkin Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	14,00	55,00	69,00
	Oran	0,20	0,80	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	2,00	14,00	16,00
	Oran	0,13	0,88	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	7,00	16,00	23,00
	Oran	0,30	0,70	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	1,00

Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %30'ü kuruluşa uyum sorunları yaşadığını belirtmiş iken %7'i sağlık hizmetlerine ilişkin %20'i ise eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %19'ü kuruluşa uyum sorunları yaşadığını belirtmiş iken %30'ü ise eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %17'i kuruluşa uyum sorunları yaşadığını belirtmiş iken %4'ü sağlık hizmetlerine ilişkin %30'u ise eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.29. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Türkçe Biliyor Musunuz? * Resmi Kurumlarla İşlemlerde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	6,00	63,00	69,00
	Oran	0,09	0,91	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	1,00	15,00	16,00
	Oran	0,06	0,94	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	3,00	20,00	23,00
	Oran	0,13	0,87	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Statünüzün Belirlenmesinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	19,00	50,00	69,00
	Oran	0,28	0,72	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	1,00	15,00	16,00
	Oran	0,06	0,94	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	5,00	18,00	23,00
	Oran	0,22	0,78	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00

Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %9'u resmi kurumlarla işlemlerde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %28'i statü belirlenmesine yönelik sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %6'ı resmi kurumlarla işlemlerde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %6'ı statü belirlenmesine yönelik sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %13'ü resmi kurumlarla işlemlerde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %22'i statü belirlenmesine yönelik sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

9.4.3. Beklentilere ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.30. Türkçe Bilgisi Durumu Göre Beklentiler

Türkçe Biliyor Musunuz? * Türkiye'de Kalma Durumu				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	33,00	36,00	69,00
	Oran	0,48	0,52	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	5,00	11,00	16,00
	Oran	0,31	0,69	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	10,00	13,00	23,00
	Oran	0,43	0,57	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	3,00	0,00	3,00
	Oran	1,00	0,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Hedef Ülkeye Geçiş Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	45,00	24,00	69,00
	Oran	0,65	0,35	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	9,00	7,00	16,00
	Oran	0,56	0,44	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	16,00	7,00	23,00
	Oran	0,70	0,30	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
Türkçe Biliyor Musunuz? * Ülkeme Gönüllü Olarak Geri Dönüş Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
KONUŞABİLİYORUM/YAZABİLİYORUM	Frekans	4,00	65,00	69,00
	Oran	0,06	0,94	1,00
KONUŞAMIYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	2,00	14,00	16,00
	Oran	0,13	0,88	1,00
KONUŞABİLİYORUM/YAZAMIYORUM	Frekans	5,00	18,00	23,00
	Oran	0,22	0,78	1,00
YAZABİLİYORUM/KONUŞAMIYORUM	Frekans	0,00	3,00	3,00
	Oran	0,00	1,00	1,00

Türkçeyi konuşabilip yazabilenlerin %48'i Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %65'i hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %6'ı ise ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. Türkçeyi konuşamayıp yazamayanların %31'i Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %56'ı hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %13'ü ise ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir. Türkçeyi konuşabilip yazamayanların %46'ü Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %70'i hedef

ülkeye geçiş yapmak istediğini %22’i ise ülkesine geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

9.5. Kuruluşa Gelme Durumu Bakımından Kuruluş Hizmetleri, Yaşanılan Sorunlar ve Beklentilerin İncelenmesi

9.5.1. Kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.31. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Barınma Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOĞRUDAN	Frekans	5,00	2,00	0,00	7,00
	Oran	0,71	0,29	0,00	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	9,00	6,00	1,00	16,00
	Oran	0,56	0,38	0,06	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	34,00	6,00	1,00	41,00
	Oran	0,83	0,15	0,02	1,00
NAKİL	Frekans	27,00	16,00	4,00	47,00
	Oran	0,57	0,34	0,09	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Sağlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOĞRUDAN	Frekans	6,00	1,00	0,00	7,00
	Oran	0,86	0,14	0,00	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	12,00	4,00	0,00	16,00
	Oran	0,75	0,25	0,00	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	37,00	4,00	0,00	41,00
	Oran	0,90	0,10	0,00	1,00
NAKİL	Frekans	39,00	7,00	1,00	47,00
	Oran	0,83	0,15	0,02	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOĞRUDAN	Frekans	4,00	2,00	1,00	7,00
	Oran	0,57	0,29	0,14	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	8,00	8,00	0,00	16,00
	Oran	0,50	0,50	0,00	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	25,00	4,00	12,00	41,00
	Oran	0,61	0,10	0,29	1,00
NAKİL	Frekans	32,00	10,00	5,00	47,00
	Oran	0,68	0,21	0,11	1,00

ÇODEM’de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %71’nin barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %86’nın sağlık

hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi ve %57'nin eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığı ile gelenlerin %71'nin barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %86'nın sağlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi ve %57'nin eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.32. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Kuruluş Hizmetleri Değerlendirmesi Devam

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Dil ğrenimine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOğRUDAN	Frekans	5,00	2,00	0,00	7,00
	Oran	0,71	0,29	0,00	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	12,00	1,00	3,00	16,00
	Oran	0,75	0,06	0,19	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜğÜ	Frekans	22,00	7,00	12,00	41,00
	Oran	0,54	0,17	0,29	1,00
NAKİL	Frekans	32,00	8,00	7,00	47,00
	Oran	0,68	0,17	0,15	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Sosyal, Kültürel, Sportif Faaliyetlere İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOğRUDAN	Frekans	3,00	1,00	3,00	7,00
	Oran	0,43	0,14	0,43	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	9,00	6,00	1,00	16,00
	Oran	0,56	0,38	0,06	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜğÜ	Frekans	20,00	19,00	2,00	41,00
	Oran	0,49	0,46	0,05	1,00
NAKİL	Frekans	27,00	14,00	6,00	47,00
	Oran	0,57	0,30	0,13	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOğRUDAN	Frekans	5,00	0,00	2,00	7,00
	Oran	0,71	0,00	0,29	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	10,00	6,00	0,00	16,00
	Oran	0,63	0,38	0,00	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜğÜ	Frekans	30,00	5,00	6,00	41,00
	Oran	0,73	0,12	0,15	1,00
NAKİL	Frekans	30,00	9,00	8,00	47,00
	Oran	0,64	0,19	0,17	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Statü Belirlenmesine Yönelik alışmalara İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOğRUDAN	Frekans	5,00	1,00	1,00	7,00
	Oran	0,71	0,14	0,14	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	5,00	8,00	3,00	16,00
	Oran	0,31	0,50	0,19	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜğÜ	Frekans	17,00	13,00	11,00	41,00
	Oran	0,41	0,32	0,27	1,00
NAKİL	Frekans	10,00	25,00	12,00	47,00
	Oran	0,21	0,53	0,26	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %71'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %43'nün sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere ilişkin, %71'nin psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %71'nin ise statü belirlenmesine yönelik çalışmaları iyi olarak değerlendirmektedir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %75'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %56'nın sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere ilişkin, %63'nün psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %31'nin ise statü belirlenmesine yönelik çalışmaları iyi olarak değerlendirmektedir. Kuruluşa il göç idaresi aracılığıyla gelenlerin %68'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %49'nun sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere ilişkin, %73'nün psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %41'nin ise statü belirlenmesine yönelik çalışmaları iyi olarak değerlendirmektedir. Kuruluşa nakil yoluyla gelenlerin %68'nin dil öğrenimine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %57'nin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere ilişkin, %64'nün psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi, %21'nin ise statü belirlenmesine yönelik çalışmaları iyi olarak değerlendirmektedir.

Tablo 9.33. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Geri Dönüş Talebi Durumu

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Geri Dönüş Talebi				
		VAR	YOK	
DOĞRUDAN	Frekans	5,00	2,00	7,00
	Oran	0,71	0,29	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	4,00	12,00	16,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	4,00	37,00	41,00
	Oran	0,10	0,90	1,00
NAKİL	Frekans	5,00	42,00	47,00
	Oran	0,11	0,89	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Üçüncü Ülkede Yaşayan Aile Üyelerinizle Birleştirilme Talebi				
		VAR	YOK	
DOĞRUDAN	Frekans	3,00	4,00	7,00
	Oran	0,43	0,57	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	2,00	14,00	16,00
	Oran	0,13	0,88	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	18,00	23,00	41,00
	Oran	0,44	0,56	1,00
NAKİL	Frekans	16,00	31,00	47,00
	Oran	0,34	0,66	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %71'nin geri dönüş talebi yokken %43'nün aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %25'nin geri dönüş talebi yokken %13'nün aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Kuruluşa il göç idaresi aracılığıyla gelenlerin %10'nun geri dönüş talebi yokken %44'nün aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır. Kuruluşa nakil aracılığıyla gelenlerin %11'nin geri dönüş talebi yokken %34'nün aile üyeleri ile birleştirilme talebi vardır.

9.5.2. Yaşanılan sorunlara yönelik değerlendirmeler.

Tablo 9.34. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Ülkeyi Terk Ederken Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOĞRUDAN	Frekans	4,00	3,00	7,00
	Oran	0,57	0,43	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	9,00	7,00	16,00
	Oran	0,56	0,44	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	19,00	22,00	41,00
	Oran	0,46	0,54	1,00
NAKİL	Frekans	30,00	17,00	47,00
	Oran	0,64	0,36	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Türkiye'ye Giriş Aşamasında Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOĞRUDAN	Frekans	2,00	5,00	7,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	5,00	11,00	16,00
	Oran	0,31	0,69	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	5,00	36,00	41,00
	Oran	0,12	0,88	1,00
NAKİL	Frekans	14,00	33,00	47,00
	Oran	0,30	0,70	1,00

Kuruluşa doğrudan gelenlerin %57'i ülkeyi terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %29'u Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %56'ı ülkeyi terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %31'i Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa il göç idaresi aracılığıyla gelenlerin %54'ü ülkeyi terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %12'i Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığını

belirtmiştir. Kuruluşa nakil aracılığıyla gelenlerin %64'ü ülkeyi terk ederken sorun yaşadığını belirtmiş iken %30'u Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.35. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Tercümanlık Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOĞRUDAN	Frekans	4,00	1,00	2,00	7,00
	Oran	0,57	0,14	0,29	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	7,00	7,00	2,00	16,00
	Oran	0,44	0,44	0,13	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	21,00	10,00	10,00	41,00
	Oran	0,51	0,24	0,24	1,00
NAKİL	Frekans	25,00	5,00	17,00	47,00
	Oran	0,53	0,11	0,36	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Yasal Temsilcilik Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOĞRUDAN	Frekans	5,00	2,00	0,00	7,00
	Oran	0,71	0,29	0,00	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	7,00	9,00	0,00	16,00
	Oran	0,44	0,56	0,00	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	24,00	7,00	10,00	41,00
	Oran	0,59	0,17	0,24	1,00
NAKİL	Frekans	27,00	12,00	8,00	47,00
	Oran	0,57	0,26	0,17	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Mesleki Eğitim Hizmetlerine İlişkin Değerlendirme					
		İYİ	ORTA	KÖTÜ	
DOĞRUDAN	Frekans	5,00	0,00	2,00	7,00
	Oran	0,71	0,00	0,29	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	3,00	8,00	5,00	16,00
	Oran	0,19	0,50	0,31	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	13,00	7,00	21,00	41,00
	Oran	0,32	0,17	0,51	1,00
NAKİL	Frekans	14,00	6,00	27,00	47,00
	Oran	0,30	0,13	0,57	1,00

ÇODEM'de kalan refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %57'nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %71'nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi %71'nin ise mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %44'nün tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %44'nün yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi %19'nun ise mesleki

eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Kuruluşa il göç idaresi aracılığıyla gelenlerin %51'nin tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %59'nun yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi %32'nin ise mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Kuruluşa nakil aracılığıyla gelenlerin %53'nn tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken %57'nin yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi %30'nun ise mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir.

Tablo 9.36. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Kuruluş (ODEM) İçerisinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOğRUDAN	Frekans	1,00	6,00	7,00
	Oran	0,14	0,86	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	4,00	12,00	16,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
İL G İDARESİ MüDüRLüğü	Frekans	10,00	31,00	41,00
	Oran	0,24	0,76	1,00
NAKİL	Frekans	7,00	40,00	47,00
	Oran	0,15	0,85	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Kuruluşa Uyumda Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOğRUDAN	Frekans	4,00	3,00	7,00
	Oran	0,57	0,43	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	4,00	12,00	16,00
	Oran	0,25	0,75	1,00
İL G İDARESİ MüDüRLüğü	Frekans	10,00	31,00	41,00
	Oran	0,24	0,76	1,00
NAKİL	Frekans	10,00	37,00	47,00
	Oran	0,21	0,79	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOğRUDAN	Frekans	0,00	7,00	7,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	2,00	14,00	16,00
	Oran	0,13	0,88	1,00
İL G İDARESİ MüDüRLüğü	Frekans	1,00	40,00	41,00
	Oran	0,02	0,98	1,00
NAKİL	Frekans	3,00	44,00	47,00
	Oran	0,06	0,94	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %14'ü kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %57'i kuruluşa uyumda sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %25'i kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %25'i kuruluşa uyumda %13'ü ise sağlık hizmetlerine erişimde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa il göç idaresi aracılığıyla gelenlerin %24'ü kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %24'ü kuruluşa uyumda %2'i ise sağlık hizmetlerine erişimde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa nakil aracılığıyla gelenlerin %15'ü kuruluş (ÇODEM) içerisinde sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %21'i kuruluşa uyumda %6'ı ise sağlık hizmetlerine erişimde sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 9.37. Kuruluşa Gelme Durumuna Göre Yaşanılan Sorunlar Devam

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Eğitim Almaya İlişkin Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOĞRUDAN	Frekans	1,00	6,00	7,00
	Oran	0,14	0,86	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	7,00	9,00	16,00
	Oran	0,44	0,56	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	7,00	34,00	41,00
	Oran	0,17	0,83	1,00
NAKİL	Frekans	11,00	36,00	47,00
	Oran	0,23	0,77	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Resmi Kurumlarla İşlemlerde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOĞRUDAN	Frekans	1,00	6,00	7,00
	Oran	0,14	0,86	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	1,00	15,00	16,00
	Oran	0,06	0,94	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	4,00	37,00	41,00
	Oran	0,10	0,90	1,00
NAKİL	Frekans	4,00	43,00	47,00
	Oran	0,09	0,91	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Statü Belirlenmesinde Yaşanılan Sorunlar				
		EVET	HAYIR	
DOĞRUDAN	Frekans	2,00	5,00	7,00
	Oran	0,29	0,71	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIĞI İLE	Frekans	3,00	13,00	16,00
	Oran	0,19	0,81	1,00
İL GÖÇ İDARESİ MÜDÜRLÜĞÜ	Frekans	3,00	38,00	41,00
	Oran	0,07	0,93	1,00
NAKİL	Frekans	17,00	30,00	47,00
	Oran	0,36	0,64	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %14'ü eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %14'ü resmi kurumlarla işlemlerde %29'u ise statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %44'ü eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %6'ı resmi kurumlarla işlemlerde %19'u ise statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa il göç idaresi aracılığıyla gelenlerin %17'i eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %10'u resmi kurumlarla işlemlerde %7'i ise statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Kuruluşa nakil aracılığıyla gelenlerin %23'ü eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadığını belirtmiş iken %9'u resmi kurumlarla işlemlerde %36'ı ise statü belirlenmesinde sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

9.5.3. Beklentilere ilişkin değerlendirmeler.

Tablo 9.38. Kuruluşa Gelme Durumuna G6re Beklentiler

Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * T6rkiye'de Kalma Durumu				
		EVET	HAYIR	
DOğRUDAN	Frekans	4,00	3,00	7,00
	Oran	0,57	0,43	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	6,00	10,00	16,00
	Oran	0,38	0,63	1,00
İL G6Ç İDARESİ M6D6RL6ę6	Frekans	13,00	28,00	41,00
	Oran	0,32	0,68	1,00
NAKİL	Frekans	28,00	19,00	47,00
	Oran	0,60	0,40	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * Hedef 6lkeye Geçiş Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
DOğRUDAN	Frekans	3,00	4,00	7,00
	Oran	0,43	0,57	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	8,00	8,00	16,00
	Oran	0,50	0,50	1,00
İL G6Ç İDARESİ M6D6RL6ę6	Frekans	31,00	10,00	41,00
	Oran	0,76	0,24	1,00
NAKİL	Frekans	28,00	19,00	47,00
	Oran	0,60	0,40	1,00
Kuruluşa Nasıl Geldiniz? * 6lkeme G6n6ll6 Olarak Geri D6n6ř Yapma Durumu				
		EVET	HAYIR	
DOğRUDAN	Frekans	0,00	7,00	7,00
	Oran	0,00	1,00	1,00
KOLLUK KUVVETLERİ ARACILIğI İLE	Frekans	2,00	14,00	16,00
	Oran	0,13	0,88	1,00
İL G6Ç İDARESİ M6D6RL6ę6	Frekans	2,00	39,00	41,00
	Oran	0,05	0,95	1,00
NAKİL	Frekans	7,00	40,00	47,00
	Oran	0,15	0,85	1,00

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan kuruluşa doğrudan gelenlerin %57'i T6rkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %43'6 hedef 6lkeye geçiş yapmak istediğini belirtmiştir. Kuruluşa kolluk kuvvetleri aracılığıyla gelenlerin %38'i T6rkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %50'i hedef 6lkeye geçiş yapmak istediğini %13'6 ise 6lkesini g6n6ll6 olarak geri d6n6ř yapmak istediğini belirtmiştir. Kuruluşa il g6 idaresi aracılığıyla gelenlerin %32'i T6rkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %76'ı hedef 6lkeye geçiş yapmak istediğini %5'i ise 6lkesini g6n6ll6 olarak geri d6n6ř

yapmak istediğini belirtmiştir. Kuruluşa nakil aracılığıyla gelenlerin %60'ı Türkiye'de kalmak istediğini belirtmiş iken %60'ı hedef ülkeye geçiş yapmak istediğini %15'i ise ülkesini gönüllü olarak geri dönüş yapmak istediğini belirtmiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

İnsanlık tarihi boyunca çeşitli sebeplerden dolayı göç hareketlilikleri yaşanmaktadır. İnsanlar sahip oldukları yaşam olanaklarını daha iyi seviyelere çıkartabilme umudu ile ikamet adreslerini gönüllü ya da zorunlu olarak terk etmektedir. Gönüllü olarak gerçekleştirilen hareketlilikler büyük oranda ekonomik sebeplerden kaynaklanırken; zorunlu olarak gerçekleştirilen hareketlilikler ise politik, savaş olayları ve doğal afetlerden kaynaklanmaktadır.

Yaşanılan bu göç hareketlerinden olumsuz yönde etkilenen en dezavantajlı gruplardan biri çocuklardır. Çocukları ise kendi aralarında göç olayını aileleri ile yaşayan ve refakatsiz olarak göç olayına yaşayanlar olarak ayırabilmek mümkündür.

Ülkemiz gerek stratejik konumu itibariyle gerek ise uygulamış olduğu politikalar ile Avrupa ülkelerine geçiş konusunda göçmenlere önemli oranda ev sahipliği yapmakta ve bu oranda yıllar geçtikçe ciddi boyutlara ulaşan artış yaşanmaktadır. Bu artışların yaşanmasında; komşu ülkelerimizde yaşanan savaş olayları ve insanların sosyo-ekonomik imkanlarının yetersizliği nedeni ile daha iyi koşullara erişebilme istekleri önemli bir yer tutmaktadır.

Göç hareketliliklerinde yaşanan yoğunluk ülkemiz tarafından dezavantajlı çocuklara yönelik politikalar geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu hizmetleri yürütme görevi ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına verilmiştir. Bakanlık tarafından yabancı uyruklu çocuklara yönelik hizmetlerde Türk vatandaşlarına uygulanan hizmetlerde olduğu gibi aile odaklı hizmetler önceliklendirilmiş ayrıca refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik ihtisas kuruluşları oluşturulmuştur. Bu araştırmada refakatsiz sığınmacı çocukların korunma ve bakım altında buldukları Çocuk Destek Merkezlerinde sunulan hizmetlere yönelik değerlendirmeleri, bu merkezlerde yaşadıkları sorunlar ve ileriye yönelik beklentiler araştırılmıştır.

Refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik çalışmalar üzerinde yapılan incelemede göçmen çocuk sayısındaki son yıllarda yaşanan artışla doğru orantılı olarak çalışmaların son yıllarda gerçekleştirildiği ve bu çalışmaların da sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından refakatsiz çocuklar için oluşturulmuş olan Çocuk Destek Merkezlerinde kalan refakatsiz çocuklara yönelik olarak ise herhangi bir çalışmanın gerçekleştirilmediği görülmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı çocuk bakım kuruluşlarında korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz çocukların ihtiyaçları ve yaşadıkları sorunları tespit etmeye yönelik çalışmanın 2014 yılında *“Türkiye’de refakatsiz Çocuklara Erişim ve Çocuğun Yüksek Yararına Yönelik Hizmet Sunumunun Teşvik Edilmesi Projesi”* kapsamında gerçekleştirildiği görülmüştür.

2014 yılında gerçekleştirilen çalışma kapsamında refakatsiz çocuklara yönelik hizmetlerde; çocukların Türkçe öğrenme ihtiyaçlarını karşılamalarına yönelik politikaların hayata geçirilmesi gerektiği, ilgilerini çekecek mesleki eğitimlere yönlendirilmesi gerektiği, örgün eğitime kayıtlarda yaşanan sorunların çözülmesi gerektiği, eğitimlerine devam edebilmeleri için denklik sorunlarının çözüme kavuşturulması gerektiği, yabancı kimlik numaraları olsa dahi karne alamadıkları, refakatsiz çocuklara yönelik hizmet veren kurumlar arasında eşgüdümün sağlanması gerektiği, çocuklar hakkında daha ayrıntılı bilgilerin yer aldığı kayıt sisteminin oluşturulması gerektiği, çocuklarla ilk görüşmeleri gerçekleştirecek personellerin profesyonellerden seçilmesi ve eğitimlerle desteklenmesi gerektiği boş zamanlarını değerlendirebilecekleri spor olanaklarının geliştirilmesi gerektiği, iltica başvuru sürelerinin kısaltılması gerektiği, ikamet izni ve yabancı kimlik numarası verilmesi gibi işlemlerin daha kısa sürelerde gerçekleştirilmesi gerektiği, yabancı kimlik numarası edinme süresinin uzamasıyla sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimde sorunların yaşanmasına neden olduğu, geçmişte yaşadıkları travmalara yönelik tedavi ve rehabilitasyon programlarının geliştirilmesi gerektiği, kuruluşlarda görevli personellerin eğitimlerle desteklenmesi gerektiği, çocuklara yönelik gerçekleştirilecek uygulamalara yön veren güncel mevzuatın personeller tarafından titizlikle takip edilmesi gerektiği, “vesayet” “kamu vesayeti” ve “kayım” konularına ilişkin stratejilerin belirlenmesi gerektiği ve gönüllü geri dönüş yapılmasına ilişkin çocukların

daha fazla bilgilendirilmesi gerektiği gibi konuların çözüme kavuşturulması gerektiği görülmektedir.

Çocuk Destek Merkezlerinde korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada ise; çocukların büyük çoğunluğu Türkçeyi konuşabilirken yazma konusunda başarısız oldukları, Türkiye'ye girişlerin çoğunlukla İran üzerinden Van ilinden yapıldığı, çocukların yarı oranda uluslararası koruma başvurusunun bulunmadığı, göç yolculuğuna çıkan çocuklardan %80'i göçmen kaçakçıları aracılığıyla ülkemize giriş yaparken küçük bir bölümün ise kendi imkanları ile ülkemize giriş yaptığı, çocukların yarıdan fazlasının kendilerine sunulan barınma hizmetlerinden memnun olduğu, sağlık hizmetlerine erişim noktasındaki memnuniyetin yüksek oranda (%85) olduğu, eğitim hizmetlerindeki memnuniyet derecesi ise % 62' ve dil öğrenimine ilişkin değerlendirmeleri ise % 64'tür. Çocuklar kuruluş içerisinde gerçekleştirilen sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler olumlu yarı oranda olumlu olarak değerlendirirken, uygulanan psiko-sosyal destek hizmetlerini iyi olarak değerlendirenlerin oranı %68'dir. Çocuklara yönelik sunulan statü belirleme çalışmalarındaki memnuniyet oranı %33 olup sunulan bu hizmet çocuklar Genel olarak araştırmaya konu olan 111 RE refakatsiz sığınmacı çocuklara yöneltilen kuruluş hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri %50'nin üzerinde iyi bulunmuş iken sadece statü belirlenmesine yönelik çalışmalar %50'nin altında olduğu tespit edilmiştir.

Göç yolculuğuna başlayan çocukların büyük oranda 3. Ülkeye geçiş yaparak bu yolculuğu sonlandırmak istedikleri görülürken, çocukların yarıdan fazlası sunulan tercümanlık hizmetlerini ve yasal temsilcilik hizmetlerini olumlu olarak değerlendirmekte, mesleki eğitim noktasında sunulan hizmetleri ise beğenmemektedirler.

Göç hareketlilikleri içerisinde kadınlarla birlikte en dezavantajlı grup içerisinde yer alan refakatsiz çocuklar bu süreç içerisinde en fazla sorun yaşadıkları alan kendi ülkelerini terk ederken yaşadıkları sorunlar olarak ön plana çıkarken, ülkemizde giriş

aşaması, kuruluşta kabulleri ve kuruluşta sunulan hizmetler erişim ile buldukları sosyal çevreye uyum konusunda sorun yaşamadıkları görülmektedir.

Kuruluşta sunulan hizmet türlerinde kadın ve erkeklere göre memnuniyet derecesinin farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Erkek çocukları en iyi sunulan hizmet olarak psiko-sosyal destek hizmetlerini görürken tercümanlık hizmetlerini yetersiz bulmakta, kız çocukları ise psiko-sosyal destek hizmetlerini ve statü belirleme çalışmalarını yeterli görmezken sunulan tercümanlık hizmetlerini beğenmektedirler.

Kuruluşta kalan çocukların yaşları arttıkça barınma, sağlık, eğitim ve dil hizmetlerine ilişkin memnuniyetlerinin azaldığı görülmektedir. 13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların bu alanlarda memnuniyetleri 16-18 yaş arasındaki çocuklara göre daha yüksektir. Çocukların yaşları arttıkça sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler, psiko-sosyal destek hizmetler, statü belirlenmesine yönelik işlemler ve tercümanlık hizmetlerine ilişkin memnuniyetlerinin de azaldığı anlaşılmaktadır. 13-15 yaş arasındaki refakatsiz sığınmacı çocukların bu alanlarda memnuniyetleri 16-18 yaş arasındaki çocuklara göre daha iyidir.

Refakatsiz sığınmacı çocuklardan 13-15 yaş arasında olanların %73'nün yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi 16-18 yaş arasındaki çocukların %49'nun memnuniyeti iyidir. Bunun yanı sıra 13-15 yaş arasındaki çocukların mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyi iken 16-18 yaş arasındaki çocukların %23'nün mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmesi iyidir. Çocukların yaşları arttıkça Türkiye'de kalma isteklerinde azalma görülmekte çocuklar hedef ülkeye geçiş yapmak istemektedirler.

Çocukların okuryazarlık ve okula gidip gitmeme durumlarının kuruluşta sunulan hizmetlerdeki memnuniyet derecelerini etkilediği görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen çocuklar kuruluş hizmetlerinden daha az memnun olurken eğitim hayatına devam eden çocukların sunulan hizmetlerdeki memnuniyet dereceleri artmaktadır. Ortaokula devam eden çocuklardaki sunulan hizmetlere yönelik beğenileri ilköğretime devam eden çocuklardan daha az olduğu görülmektedir. Özellikle kuruluşta sunulan

dil öğrenimine yönelik hizmetlerde okuma yazma bilen çocuklardaki memnuniyet derecesinin okuma yazma bilmeyenlere göre yarı oranda daha fazla olduğu, okula devam etmeyen çocuklar ile okula devam eden çocuklar arasındaki dil öğretimindeki memnuniyet derecesinin okula devam etmeyen çocuklarda daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Çocuklardaki okuma yazma bilme hallerinin önemli ölçüde etkilemiş olduğu diğer bir unsur da çocukların gönüllü geri dönüş talepleridir. Okuma yazma bilmeyen çocukların yarıya yakını ailelerine geri dönüş gerçekleştirmek isterken, okuma yazma bilen çocuklar hedef ülkeye geçiş yapmak istemektedirler. Yine okuma yazma bilmeyen çocukların yarısı ülkelerini terk ederken sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmektedirler. Çocukların kuruşa ve sosyal çevreye ve uyum konusunda okuryazar olma durumlarının etkili olduğu görülmektedir. Okuma yazması olan çocukların bu tür sorunları daha az yaşadığı gözlenmektedir.

Okuryazar çocukların resmi kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerde okuma yazma bilmeyen çocuklara göre daha fazla sorun yaşadığı görülmektedir. Aynı şekilde orta öğretime devam eden çocukların da kurum ve kuruluşlara ilişkilerde ilköğretime devam eden çocuklara göre daha fazla problem yaşadıkları görülmektedir. Çocukların resmi kurumlar içerisinde en fazla sorun yaşanan alan olarak ise statü belirleme çalışmaları aşamasında karşı karşıya kalınan sorunlar ön plana çıkmaktadır.

Çocuk destek merkezlerinde korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik uygulamalarda yapılacak bir takım düzenlemelerin sunulan hizmetlerin kalitesini önemli düzeyde etkileyeceği ve hizmetlerin odak noktası olan çocukların daha yüksek düzeyde fayda sağlayacağı muhakkaktır. Bu doğrultuda;

Çocuk destek merkezlerinde kalan çocukların yasal statü belirleme işlemlerinin uzun sürdüğü ve yarısının uluslararası koruma başvurusunun alınmadığı görülmektedir. Çocuklarda hak kaybının yaşanmaması ve işlemlerde çok daha kısa süre içerisinde tamamlanması konusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri

Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) çalışanları arasında eşgüdümün artırılması ve çocukların statü belirleme aşamalarına ilişkin ilgili kurum ve kuruluşların rol ve görevlerinin açık bir şekilde belirlenmesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması çocukların kuruluş içerisinde karşı karşıya kalmış olduğu en önemli sorunun çözümüne büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Merkezde kalan çocukların mesleki eğitim konusunda sunulan hizmetlerden yeterli düzeyde memnun olmadıkları yapılan çalışmada gözlemlenmiştir. Bu duruma yönelik ASPB, Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında oluşturulacak çalışma grubu ile çocukların mesleki eğitime kazandırılmalarına yönelik düzenlemelerin yapılması ve programların oluşturulması çocukların meslek edinmelerine fayda sağlayacaktır. çocukların kazanacakları yeterlilikler göç hareketliliği sürecinde nasıl bir yol izleyecekleri konusunda önemli bir rehber olacaktır. Ayrıca çocukların meslek eğitim ile kazanacakları yeterlilikler yaşamlarının ileriki dönemlerinde Türkiye sınırları içerisinde, kendi ülkelerinde ve hedef ülkede yaşamlarını devam ettirebilme noktasında önemli bir kazanım olacaktır.

Çocukların sunulan hizmetlere erişimde ve yaşadıkların kuruluş ortamı ile sosyal çevreye uyum konusunda yaşadıkları problemlerde dil sorunu ve okuryazar olma durumları önemli bir etkidir. Çocukların dil eğitimlerinden faydalanabilmesi ve okuryazarlık durumlarının artırılmasına yönelik ASPB ve MEB arasında oluşturulacak yasal düzenlemeler ile çözüm üretilebilecektir. Bilindiği üzere MEB tarafından ülkemizde misafir olarak kalmakta olan Suriyeli çocukların sosyal uyumlarının ve entegrasyonlarının sağlanması kapsamında Türkçe öğretimi hizmeti verilmektedir. Kuruluşlarda kalan refakatsiz sığınmacı çocukların bu tür kurslara yönlendirilerek dil öğrenimini almalarının sağlanması ile kuruluşta ve sosyal çevrelerinde yaşadıkları uyum sorunlarının en az seviyelere inmesini sağlayacaktır. Aynı şekilde resmi kurum ve kuruluşlar ile irtibat noktasında yaşadıkların sorunların çözümü konusunda fayda sağlayacak ve çocukların hizmetlere erişimini kolaylaştıracaktır.

Çocuk Destek Merkezlerinde kalan çocuklara yönelik tercümanlık hizmetleri Göç İdaresi İl Müdürlükleri ya da Sivil Toplum Kuruluşlarından alınan hizmetler aracılığı ile yürütülmektedir. Çalışma ile çocukların kuruluştaki sunulan tercümanlık hizmetlerini yeterli bulmadıkları görülmektedir. Saha uygulamalarında da İl Göç İdaresi Müdürlükleri ya da STK'lardan alınan tercümanlık hizmetlerinin yeterli bulunmadığı ve acil durumlarda söz konusu personellere erişimde güçlükler yaşandığı görülmektedir. Sunulan bu hizmetlerin Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri bünyesinde oluşturulacak tercümanlık birimleri aracılığı ile yürütülmesi çocukların bu alanda yaşadıkları sorunları en aza indirecektir.

Kuruluştaki kalan çocuklar uygulanan psiko-sosyal destek hizmetlerinden memnun olduklarını ifade etmiş olsalar da; çocukların yaş, cinsiyet ve dillerine uygun bir psiko-sosyal destek programının geliştirilmesinin çocukların yüksek yararına olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

ACER, Y, KAYA, İ, GÜMÜŞ, Mahir (2010): Küresel ve bölgesel perspektiften Türkiye'nin iltica stratejisi. Ankara. Uşak Yayınları. Sf:14
https://books.google.com.tr/books?id=-r55DAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Erişim Tarihi: 16.11.2017)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı Faaliyet Raporu.
http://sgb.aile.gov.tr/data/5434f307369dc31d48e42dc5/2016_Faaliyet_Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 13.10.2017)

AKGÜR, Zeynep Gökçe. Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç Ve Bölgeler Arası Dengezlik, 1970-1993 Arası. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını, 1997.

AKSOY, Zeynep. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim “international migration and intercultural communication”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research . *Cilt:5*, Sayı 2. S, (292-303)

BETER, Önder (2005), Türkiye’ye gelen sığınmacı çocukların sorunları ve bu çocuklara yönelik sosyal hizmetler. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

BMMYK, 2010. Sığınma ve mülteci konularındaki uluslararası belgeler ve hukuki metinler. Sf: 63-64

BUZ, Sema. (2002). *Türkiye’deki sığınmacıların üçüncü bir ülkeye gidiş için bekleme sürecindeki karşılaştıkları sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

D A V I D S O N, O Julia (2011). Moving childrenvChild trafficking, child migration, and child rights. University of Nottingham.

https://www.researchgate.net/profile/Julia_Oconnell_davidson/publication/254084807_Moving_children_Child_trafficking_child_migration_and_child_rights/links/55e7606908aeb6516262e163.pdf (Erişim Tarihi: 16.11.2017)

ELVAN, T, YÜKSEL, K. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi *Cilt:3*, Sayı 3. S, (163-183)

ERBAY, Ercüment. (2013). Çocukların katılım hakkı üzerine bir Türkiye değerlendirmesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. *Cilt.2*, Sayı: 1

ERGÜVEN, N, Sarp, ÖZTURANLI, Beyza (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. (International Refugee Law and Turkey.). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. *Cilt: 62* Sayı: 4 Sf: 1007-1061

Göç Tarihi. http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380 (Erişim Tarihi: 15.11.2017)

GÖKÇEARSLAN, E, KARATAŞ, K. (2004). Türkiye’de Çocuğun Korunması: Osmanlı’dan Günümüze Çocuk Refahına Yönelik Düzenlemeler. Toplum ve Sosyal Hizmet,Cilt:15 Sayı:1 15-25.

IOM (2011). Unaccompanied Children on The Move. International Organization for Migration

KARASAR, Niyazi. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara. Nobel yayın.

15. Baskı.

KARATAŞ, Kasım. (2007). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt:18 Sayı:2

Karataş, K. RİTTERSBERGER-TILIÇ, H. TOPÇUOĞLU, A, R. DEMİR, O, Ö. (2014). Türkiye’de refakatsiz çocuklara erişim ve çocuğun yüksek yararına yönelik hizmet sunumunun teşvik edilmesi projesi değerlendirme raporu. Ankara

KOŞAR, N. G. (1987). Korunmaya Muhtaç Çocuklar. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi sayı:5.

ODMAN, M, Tevfik. (2008). Çocuk hakları bağlamında çocuk mülteciler. Hukuk fakültesi yayınları. No: 5

ÖNTAŞ, Özlem. (1998). Kurum Bakımı Deneyimi Olan Genç Yetişkinlerin Sosyal Destek Sistemleri ve Ruh Sağlığı Durumları. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. ANKARA.

ÖZSERVET, Ç, Yasemin. (2016) Çocuklar ve Göç. Göç Dergisi. Cilt: 3, Sayı: 1, sf. 1 – 4

PAZARCI, Hüseyin (1989), Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Yayınları, Ankara. Turhan Kitabevi, S.170-171.

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD), 2017. <http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/Turkiye-de-Iltica-Sureci.pdf> (Erişim tarihi: 15.11.2017)

ŞAHİN, C. (2001). “Yurt Dışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisi İlişkin Kuramsal Bir İnceleme”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 21 (2), 57-67, <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078949/5000073166> Erişim Tarihi: 20.10.2017)

ŞENOCAK, H. (2005). Korunmaya Muhtaç Çocuklar: İstanbul Yetiştirme Yurtları Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

ŞENOCAK, H. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. İ.Ü İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Yayını, s.178-179.

TOMANBAY, İlhan. Sosyal Çalışma Sözlüğü Toplum Bilim, Ruhbilim, Eğitim Bilim, Yöntembilim, Nüfus Bilim, Hukuk ve Ekonomi Boyutlarıyla, Selvi Yayınevi, 1999.

TOPÇUOĞLU, A, Reyhan.(2012) Türkiye’de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması.

Türk Medeni Kanunu

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.4721&MevzuatIliki=0&sourceXmlSearch=medeni%20kanun&Tur=1&Tertip=5&No=4721>. (Erişim

Tarihi: 10.10.2017)

<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/teskilat-yapisi/baskanliklarimiz/bakim-hizmetleri-daire-baskanligi> (Erişim Tarihi: 12.10.2017)

<http://www.koruyucu-aile.gov.tr/koruyucu-aile/koruyucu-aile-bakim-modelleri> (Erişim Tarihi: 12.10.2017)

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050325-8.htm> (Erişim Tarihi: 13.10.2017)

EKLER

EK-1

SORU KÂĞIDI

Sevgili arkadaşlar;

Bu anket, sizlerin kalmakta olduğunuz kuruluşunuzda sunulan hizmetler hakkındaki değerlendirmelerinizi, beklentilerinizi ve yaşadığımız sorunları belirlemeye yönelik olarak düzenlenmiştir. Bu çalışmayla birlikte siz değerli çocuklarımızın değerlendirmeleri, beklentileri ve sorunları belirlenerek yapılacak yeni düzenlemelere katkıda bulunulacaktır. Samimi cevaplarınız çalışma için büyük önem taşımaktadır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Celal SULU

Açsh. Uzm. Yard.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1- Cinsiyetiniz

Erkek

Kadın

2- Yaşınız

3- Doğum Yeriniz:

4- Eğitim durumunuz

Okuma yazma bilmiyorum

Okuryazarım fakat bir okul bitirmedim

İlköğretime devam ediyorum

Orta öğretime devam ediyorum

Okula gitmiyorum

5- Türkçe biliyor musunuz?

Konuşabiliyorum/yazabiliyorum

Konuşamıyorum/Yazamıyorum

Konuşabiliyorum/ Yazamıyorum

Yazabiliyorum/ Konuşamıyorum

6- Giriş yaptığınız İl/Sınır:...../.....

7-Türkiye'ye girmeden önce bulunduğunuz son ülke:.....

8-Kuruluşa nasıl geldiniz?

Doğrudan Kolluk Kuvvetleri aracılığıyla İl Göç İdaresi Müdürlüğü

Nakil

9- Uluslararası koruma başvurunuz var mı?

Evet

Hayır

10- Statünüz nedir?

Mülteci

Şartlı Mülteci

Geçici Koruma

İnsan Ticareti Mağduru

11- Türkiye'ye hangi yolla giriş yaptınız?

Düzensiz Göçmen

Kendi başıma

Göçmen kaçakçılığı

İnsan ticareti mağduru olarak

Yasal yollarla

Cevabınız İnsan ticareti mağduru olarak ise lütfen belirtiniz.

Zorla Çalıştırılma/dilendirilme

Cinsel Sömürü

Organ ticareti

Yasadışı evlat edinme

KURULUŞ HİZMETLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde işaretlediğiniz cevapla ilgili açıklamaları yan bölümlerine yapabilirsiniz.

İşaretlemiş olduğunuz seçenikle ilgili açıklama yapabilirsiniz.

12- Barınma hizmetlerine ilişkin değerlendirmeniz?

İyi

Orta.....

Kötü

13- Sağlık Hizmetlerine erişime ilişkin değerlendirmeniz?

İyi

Orta.....

Kötü

14- Eğitim Hizmetlerine erişime ilişkin değerlendirmeniz?

İyi

Orta.....

Kötü

15- Dil öğrenimine ilişkin değerlendirmeniz?

İyi

Orta.....

Kötü

16- Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmeniz?

İyi

Orta.....

Kötü

17- Psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin değerlendirmeniz?

- İyİ
- Orta.....
- Kötü

18- Statü belirlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin değerlendirmeniz?

- İyİ
- Orta.....
- Kötü

Gönüllü geri dönüş talebiniz var ise 19. soruyu cevaplayınız.

- Var Yok

19- Gönüllü geri dönüş talebinize yönelik çalışmalara ilişkin değerlendirmeniz ?

- İyİ
- Orta.....
- Kötü

Üçüncü ülkede yaşayan Aile üyelerinizle birleştirilme talebiniz var ise 20. Soruyu cevaplayınız.

- Var
- Yok

20-Aile birleştirme talebinize yönelik çalışmalara ilişkin değerlendirmeniz?

- İyİ
- Orta.....
- Kötü

21-Tercümanlık hizmetlerine ilişkin değerlendirmeniz?

- İyi
- Orta.....
- Kötü

22- Yasal temsilcilik hizmetlerine ilişkin değerlendirmeniz?

- İyi
- Orta.....
- Kötü

23- Mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin değerlendirmeniz?

- İyi
- Orta.....
- Kötü

YAŞANILAN SORUNLAR

Bu bölümde (Evet) seçeneğini işaretlediğinizde alt bölümde açıklamasını yapabilirsiniz.

24- Ülkenizi terk ederken sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

25- Türkiye'ye giriş aşamasında sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

26- Kuruluş (Çocuk Destek Merkezleri) içerisinde sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

27- Kuruluşa uyum sorunları yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

28- Sağlık hizmetlerine erişimde sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

29- Eğitim almaya ilişkin sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

30- Resmi kurumlarla işlemlerde sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

31- Statünüzün belirlenmesinde sorunlar yaşadınız mı?

() Evet

(Açıklama:.....
.....
.....
.....
.....

() Hayır

BEKLENTİLER

Bu bölümde (Evet) seçeneğini işaretlediğinizde alt bölümde açıklamasını yapabilirsiniz.

32- Türkiye’de kalmak istiyorum

() Evet

() Hayır

Cevabınız evet ise hayatınızı hangi şekilde devam ettirmek istediğinizi belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....

33- Hedef ülkeye geçiş yapmak istiyorum

() Evet

() Hayır

Cevabınız evet ise hangi sebeple geçiş yapmak istediğinizi belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....

34- Ülkeme gönüllü olarak geri dönüş yapmak istiyorum.

() Evet

() Hayır

Cevabınız evet ise hangi sebeple geri dönüş yapmak istediğinizi belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....

35- Diğer beklentiler?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

DOĞRULUK BEYANI

“Korunma ve bakım altında bulunan refakatsiz sığınmacı çocukların sunulan hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri, beklentileri ve sorunları ” başlığında hazırlamış olduğum, uzmanlık tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu; ayrıca, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

09/02/2018

Celal SULU

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler

Uzman Yardımcısı